

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai

2019-11- Nr. 1D-

MOTYVUOTA IŠVADA

DĖL VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS IR VIDAUS REIKALŲ MINISTRUI PAVESTOSE VALDYMO SRITYSE VEIKIANČIŲ ĮSTAIGŲ VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOSE YRA KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖ, NUSTATYMO REZULTATŲ

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) ir vidaus reikalų ministro valdymo srityse veikiančių įstaigų (toliau – įstaigos) veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, analizė ir vertinimas atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI) 6 straipsnio 4 dalimi, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-10-08 d. nutarimu Nr. 1601, Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011-05-13 įsakymu Nr. 2-170.

I. ANALIZĖS IR VERTINIMO TIKSLAS, METODAI IR VEIKSMAI

Veiklos sričių analizės ir vertinimo tikslas – nustatyti veiklos sritis veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, ir parengti bei įgyvendinti prevencijos priemonės analizės ir vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar šalinti.

Šioje motyvuotoje išvadoje pateikiama informacija apie antikorpuciniu požiūriu analizuotas ir vertintas veiklos sritis, atitinkančias vieną ar kelis KPI 6 str. 4 d. nustatytus kriterijus ir todėl priskiriamas prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą VRM ir įstaigose atliko Asmens dokumentų išrašymo centro (toliau – ADIC), Informatikos ir ryšių departamento prie VRM (toliau – IRD), Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybos prie VRM (toliau – FNTT), Migracijos departamento prie VRM (toliau – MD), Policijos departamento prie VRM (toliau – PD), Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie VRM (toliau – PAGD), Regioninės plėtros departamento prie VRM (toliau – RPD), Turto valdymo ir ūkio departamento prie VRM (toliau – TVŪD), Vadovybės apsaugos departamento prie VRM (toliau – VAD), Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie VRM (toliau – VSAT), Viešojo saugumo tarnybos prie VRM (toliau – VST), Valstybės tarnybos departamento prie VRM (toliau – VTD), valstybės įmonės „Regitra“ (toliau – VĮ „Regitra“), viešosios įstaigos Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centro „Dainava“ (toliau – Centras „Dainava“), koncertinės įstaigos VRM Reprzentacinio pučiamųjų orkestro (toliau – Reprzentacinis pučiamųjų orkestras), viešosios įstaigos Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų (toliau – VŠĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai), VRM Medicinos centro, viešosios įstaigos Poilsio ir

reabilitacijos centro „Pušynas“, viešosios įstaigos Jungtinio techninio sekretoriato, viešosios įstaigos Gen. P. Plechavičiaus kadetų licėjaus ir VRM už korupcijos prevenciją ir kontrolę atsakingi struktūriniai padaliniai arba įgalioti asmenys.

Informacija apie FNTT, PD, PAGD, VAD, VSAT, MD, VTD, TVŪD, IRD, VĮ „Regitra“, Centro „Dainava“, VšĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmų ir VRM veiklos sričių analizę ir vertinimą pateikta minėtų įstaigų veiklos sričių vertinimo aprašymų pagrindu ir apibendrinta šioje motyvuotoje išvadoje. Atsižvelgiant į tai, kad ADIC, RPD, VST, VRM Medicinos centro, Reprezentacinio pučiamųjų orkestro, viešosios įstaigos Poilsio ir reabilitacijos centro „Pušynas“, viešosios įstaigos Jungtinio techninio sekretoriato, viešosios įstaigos Gen. P. Plechavičiaus kadetų licėjaus išanalizuotose ir įvertintose veiklos srityse korupcijos rizikos veiksniai nenumatyti, informacija apie šių įstaigų atliktus vertinimus šioje motyvuotoje išvadoje nepateikiama. Išsamūs visų įstaigų atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo vertinimo aprašymai pateikiami įstaigų interneto svetainių skiltyje „Korupcijos prevencija“.

II. ANALIZUOTOS IR VERTINTOS VEIKLOS SRITYS

Vadovaujantis Korupcijos prevencijos tvarkos aprašo, patvirtinto vidaus reikalų ministro 2019-02-04 įsakymu Nr. 1V-120, nuostatomis, buvo patvirtintos veiklos sritys, kuriose 2019 m. VRM ir įstaigos atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą:

Eil. Nr.	Įstaiga	Veiklos sritis
1.	ADIC	Asmens dokumentų išrašymas (asmens dokumentų blankų pirkimas).
2.	IRD	Telekomunikacinių technologijų taikymas ir saugumas.
3.	FNTT	FNTT atliekamos neteisėto paramos gavimo ir panaudojimo analizės.
4.	MD	Asmenų priėmimas Lietuvos Respublikos pilietybės klausimais Migracijos departamente.
5.	PD	Policijos veikloje naudojamų informacinių registrų ir duomenų bazių tvarkymas ir juose esančios informacijos naudojimas.
6.	PAGD	Ugniagesių gelbėtojų mokyklos mokymo proceso organizavimas.
7.	RPD	Regiono (-ų) plėtros tarybos (-ų) veiklos organizavimas
8.	TVŪD	Teisės aktų projektų rengimas, sutarčių sudarymas, atstovavimas teismuose.
9.	VAD	VAD pareigūnų skatinimas ir apdovanojimas.
10.	VSAT	VSAT pareigūnų dalyvavimo tarptautinėse operacijose atrankų ir siuntimo į jas organizavimas ir atskaitomybė.
11.	VST	Viešųjų pirkimų organizavimas bei kontrolė.
12.	VTD	Centralizuota valstybės tarnautojų atranka
13.	VRM Medicinos centras	Laukimo pas gydytojus specialistus eilių planavimas (vietų rezervavimas).
14.	VĮ „Regitra“	Praktinių transporto priemonių vairavimo įgūdžių ir gebėjimų patikrinimas.
15.	VšĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai	Darbuotojų darbo organizavimas
16.	VšĮ Poilsio ir reabilitacijos centras „Pušynas“	Tarnybinių automobilių naudojimas. Darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas.
17.	VšĮ Jungtinis techninis sekretoriatas	Viešųjų pirkimų organizavimas ir darbuotojų dalyvavimas viešųjų pirkimų komisijos darbe.

18.	VšĮ Gen. P. Plechavičiaus kadetų licėjus	Viešųjų pirkimų organizavimas ir vykdymas
19	Centras „Dainava“	Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatų užtikrinimas Centre „Dainava“
20.	Reprezentacinis pučiamųjų orkestras	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo, trumpalaikio materialiojo turto nurašymas ir likvidavimas.
21.	VRM	Vidaus reikalų ministerijos veikla Interreg V-A Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programoje

III. ESAMOS SITUACIJOS VERTINIMAS, KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI, KORUPCIJOS RIZIKOS VERTINIMAS IR KORUPCIJOS RIZIKOS MAŽINIMO PRIEMONĖS

Remiantis įstaigų pateikta informacija, darytinos išvados, kad tam tikros veiklos sritys priskirtinos prie sričių, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes atitinka vieną ar kelis KPI 6 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus ir juose analizės ir vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai.

Korupcijos pasireiškimo tikimybė egzistuoja šiose veiklos srityse:

1. FNTT NETEISĖTOS PARAMOS PANAUDOJIMO KRIMINALINĖS ŽVALGYBOS PREVENCIJOS SKYRIAUS (TOLIAU – NPPTV KŽPS) ATLIEKAMŲ NETEISĖTO PARAMOS GAVIMO IR PANAUDOJIMO ANALIZIŲ SRITYJE

Nuo 2001-05-31 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 649 „Dėl institucijų, atsakingų už Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų, skirtų Lietuvos 2004–2006 metų bendrojo programavimo dokumentui įgyvendinti, administravimą, atsakomybės ir funkcijų paskirstymo“ FNTT įpareigota kartu su kitomis institucijomis (vadovaujančia, tarpinėmis ar įgyvendinančiomis) dalyvauti Europos Sąjungos (ES) ir užsienio valstybių finansinės paramos lėšų (toliau – paramos lėšos) gavimo ir (ar) panaudojimo administravime; taip pat įtvirtinta nuostata, kad vadovaujanti, tarpinė ar įgyvendinančioji institucija, įtarusi, kad jos nustatytas pažeidimas gali būti susijęs su nusikalstama veika, apie tai turi pranešti FNTT.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-05-24 nutarimu Nr. 747 FNTT paskirta institucija, atsakinga už bendradarbiavimą su Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (toliau – OLAF). Tokiu būdu FNTT tapo ne tik atsakinga už bendradarbiavimą su OLAF, bet ir už duomenų teikimą per tinklą AFCOS. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-12-19 nutarime Nr. 1443 nustatyta, kad ministerija ir (ar) kita valstybės institucija, vadovaujančioji ir tvirtinančioji institucijos, įtarusios pažeidimą ir (ar) gavusios informacijos apie įtariamus pažeidimus iš Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės, Europos Komisijos, Europos Audito Rūmų, FNTT ir trečiųjų šalių, šią informaciją persiunčia įgyvendinančiajai institucijai. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2014-06-04 nutarimu Nr. 528 patvirtino Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų ES fondų investicijų veiksmų programą taisyklės (toliau – Taisyklės), kuriose nustatė, kad su vykdomu projektu susijusi institucija (vadovaujanti, tarpinė ar įgyvendinančioji) apie įtariamą nusikalstamą veiką praneša FNTT, ministerijai ir įgyvendinančiajai institucijai. Taip pat šis teisės aktas nustato ir FNTT įgaliojimus dalyvauti įgyvendinant veiksmų programą bei vykdyti atitinkamas funkcijas.

Esamas teisinis reglamentavimas nustato ne tik FNTT NPPTV įgaliojimus dalyvauti įgyvendinant veiksmų programą ir vykdant konkrečias funkcijas, bet ir aiškias veiksmų pradėjimo ribas, kai paramos lėšų gavimo ir (ar) panaudojimo administravime nustatyto pažeidimo sudėties požymiai sudaro jau nusikalstamos veikos požymius.

Vadovaujantis Neteisėtos paramos gavimo ir panaudojimo analizės atlikimo tvarkos aprašu, patvirtintu FNTT direktoriaus 2014-09-25 įsakymu Nr. V-170 (toliau – Analizės aprašas), analizė pradedama nustačius bent vieną iš Analizės aprašo 4.1–4.3 p. nurodytų pagrindų. Sprendimą pradėti analizę ar jos nepradėti priima NPPTV viršininkas rezoliucijos pagrindu.

Vertinant Analizės aprašo **4.1 p.**, teigtina, kad informacija (pranešimas) turi būti gaunama tik apie nusikalstamos veikos požymius turintį pažeidimą, todėl analizės jos pagrindu inicijavimas prieštarauja Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 166–168 str. ir Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2008-08-11 įsakymo Nr. I-110 „Dėl ikiteisminio tyrimo pradžios ir jos registravimo tvarkos“ (toliau – Rekomendacijos) įtvirtintoms imperatyvioms nuostatomis tokią informaciją (pranešimą) nagrinėti tik BPK 166–168 str. nustatyta tvarka bei terminais.

Vertinant Analizės aprašo **4.2 p.** nurodytą faktinį analizės pradėjimo pagrindą, buvo atsižvelgta į anksčiau nurodytus pagrindinius teisės aktus, kuriuose yra nustatytas informacijos iš kitų fizinių ar juridinių asmenų (išskyrus paramos lėšas administruojančių institucijų) nagrinėjimas ir sprendimų priėmimas. Nustatyta, kad NPPTV kiekvienu konkrečiu atveju įvertina pateiktą duomenų apimtį, tikslumą, ir tik po to priima sprendimą dėl procedūros taikymo. Vertinant šį argumentą, atkreiptinas dėmesys, kad teisės aktą, kuriuo remiantis informacija turi būti išnagrinėta, nustato padalinio vadovas rezoliucijos pagrindu, tokia pareiga tenka ir tikslingumą pradėti procedūrą inicijuojančiam pareigūnui. Kadangi analizės pradėjimo sąvoka „neteisėta“ apima ne tik teisės pažeidimus, bet ir nusikalstamą veiką, yra labai svarbu nustatyti tinkamą „neteisėto“ ir „nusikalstamo“ pažeidimo/veikos takoskyrą. Įvertinus Analizės aprašo turinį, ši takoskyra nėra tinkamai apibrėžta, todėl siūloma į Analizės aprašą įtraukti nuostatą, kad „Šio Analizės aprašo nuostatos netaikomos nagrinėjant skundus, pareiškimus ar pranešimus apie nusikalstamą veiką arba patiems pareigūnams nustačius nusikalstamos veikos požymius“.

Vertinant Analizės aprašo **4.3 p.** nurodytą faktinį analizės pradėjimo pagrindą, teigtina, kad šis analizės pradėjimo faktinis pagrindas nustatomas pačių pareigūnų vykdant konkrečius veiksmus: tikrinant duomenis ar gaunant neigiamo pobūdžio informacijos iš viešųjų ar kitų informacijos šaltinių. Iš to seka, kad teigiamas rezultatas priklauso tik nuo veiksmus atliekančio pareigūno pastangų.

Aiškinantis KŽPS pareigūnų veiksmų apimtį ir ribas inicijuojant Analizės aprašo 4.3 p. įtvirtintus veiksmus nustatyta, kad KŽPS pareigūnai, vadovaudamiesi susiklosčiusia praktika, pirminę informaciją renka iš viešųjų šaltinių ir iš projektus administruojančių institucijų naudojamų duomenų bazių (sistemų). Tai reiškia, kad KŽPS pareigūnų veiksmų ribos apsiriboja duomenų rinkimu iš viešųjų ir neviešųjų šaltinių, jų analize ir vertinimu. Kitaip tariant, pats pirminės informacijos surinkimo, vertinimo procesas nėra aptariamasis Analizės apraše, kadangi sudaro atskirą ir savarankišką procesą, kurio pagrindu ir inicijuojamas Analizės atlikimas pagal 4.3 p. nustatytą faktinį pagrindą. Taigi, darytina išvada, kad KŽPS pareigūnų pirminės informacijos iš viešų ir neviešų šaltinių surinkimas ir vertinimas (siekiant surinkti pakankamai informacijos inicijuoti analizę Analizės aprašo 4.3 p. pagrindu) galėtų būti reglamentuotas (įteisintas) konkrečiame teisės akte (tai gali būti ir Analizės aprašas), nustatant teiktinų duomenų apimtį bei ribas ir užtikrinant teisės aktuose nustatytus asmens duomenų apsaugos principus.

Nustatyti atvejai, kuomet įgyvendinančioji institucija, pateikdama informaciją, FNTT prašo informuoti apie FNTT žinomas/paaiškėjusias naujas aplinkybes, galinčias turėti įtakos tolesniems jų sprendimams administravimo eigose. Nors FNTT nėra įgaliota atlikti pažeidimų tyrimų, nes pagal nustatytą teisinį atsakomybės ir funkcijų paskirstymą tokia pareiga nustatyta būtent įgyvendinančiai institucijai, tačiau buvo atvejų, kurie buvo įvertinti kaip skirtingų institucijų pažeidimų tyrimų dubliavimas. Todėl, siekiant ateityje išvengti juridinių ir (ar) fizinių asmenų dvigubo patikrinimo vienu metu tiek iš įgyvendinančiųjų institucijų, tiek iš FNTT pareigūnų pusės atliekant analizes (patikrinimų dubliavimosi), siūlytina atsižvelgti į FNTT įgaliojimų ribas ir žmogiškuosius išteklius. Darytina išvada, kad KŽPS turimos ar pagal įgyvendinančios institucijos prašymą papildomai surinktos informacijos teikimas (šiai vykdant pažeidimo tyrimą) turi būti tinkamai reglamentuotas (įteisintas) konkrečiame teisės akte (tai gali būti Analizės aprašas, bendradarbiavimo susitarimas ir pan.), nustatant teiktinų duomenų apimtį bei ribas, kad būtų užtikrintas teisės aktuose nustatytas asmens duomenų apsaugos principas.

Siūlytina įvertinti tikslingumą pirminės informacijos surinkimo ir vertinimo procesą susieti su rizikingais objektais – projektais, projektus vykdančiais fiziniiais ar juridiniais asmenimis; ekonominėmis veiklomis, ekonominės veiklos sektoriais ir pan. Toks sąrašas galėtų būti apibrėžtas pagal KŽPS pareigūnų identifikuotas neigiamas tendencijas, pavyzdžiui, vykdant kriminalinę

žvalgybą, kurias išnagrinėjus galima išvelgti naują faktinį analizės pradėjimo institutą – strateginių, šakinių, sektorinių ir teminių analizių inicijavimą. Taigi, padaryta išvada, kad KŽPS pareigūnų pirminės informacijos pagrindu strateginių, šakinių, sektorinių ir teminių analizių inicijavimas galėtų būti reglamentuotas (įteisintas) konkrečiame teisės akte (tai gali būti ir Analizės aprašas), nustatant renkamų duomenų apimtį bei ribas, kad būtų užtikrintas teisės aktuose nustatytas asmens duomenų apsaugos principas.

Nustatyta, kad netinkamai taikoma Analizės aprašo **8 p.** nuostata: „*Analizės veiksmų plano paskirtis – nustatyti, kokius analizės veiksmus reikia atlikti ir kokių priemonių imtis, siekiant efektyviau išanalizuoti gautą informaciją. Analizės veiksmų planas turi būti konkretus, išsamus ir nuoseklus, turi būti numatytas racionalus analizės veiksmų atlikimo terminas*“, kadangi analizės veiksmų pirminiai ir tolesni planai nėra registruojami FNTT Dokumentų valdymo sistemoje (DVS). Tai neatitinka FNTT Darbo reglamento, patvirtinto 2005-06-20 įsakymu Nr. 52-V, nuostatų, todėl tokio pobūdžio dokumentai priskiriami prie niekinių ir neturinčių dokumento statuso. NPPTV pažymėjo, kad toks elgesio modelis buvo pasirinktas siekiant užtikrinti duomenų ir informacijos konfidencialumą, tačiau pritaria, kad šią nusistovėjusią praktiką tikslinga keisti. Akivaizdu, kad šis pasirinktas elgesio modelis jokiais būdais negali eliminuoti FNTT darbo reglamento, Dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklių bei DVS įtvirtintų nuostatų, todėl būtina pašalinti šią neigiamai nusistovėjusią praktiką ir imtis neatidėliotinių priemonių, kad analizių planai būtų registruojami įstatymo nustatyta tvarka.

Taip pat nustatyta, kad netinkamai vykdoma Analizių aprašo **11 p.** („*Skyriaus pareigūnas, likus ne mažiau nei 5 dienoms iki analizės atlikimo termino pabaigos, Valdybos viršininkui surašo motyvuotą tarnybinių pranešimą, kuriame apibendrina gautus duomenis ir pateikia siūlymus dėl tolesnės analizės atlikimo eigos ar jos nutraukimo*“) nuostata, kadangi surašyti tarnybiniai pranešimai dėl analizių terminų pratęsimo dažniausiai neatitiko minėto teisės akto reikalavimo, nes buvo formalūs, neišsamūs ir iš esmės neinformatyvūs. Svarbu pažymėti tai, kad prie šių formalių tarnybinių pranešimų buvo pridėdami priedai (pažymos ir planai), kuriuose buvo išsamūs duomenys, tačiau nustatyta, kad pastarieji nebuvo skenuojami kaip tarnybinio pranešimo neatsiejama dalis. Todėl šios neigiamos tendencijos kelia galimas korupcijos apraiškas, nes yra reali galimybė nuslėpti analizės atlikimo/tyrimo eigą, jos metu nustatytus faktinius duomenis bei gali kilti grėsmė jų neišsaugojimui, jų autentiškumui ar galimam turinio pakeitimui. Darytina išvada, kad būtina realiai praktikoje vadovautis 8 p. ir 11 p. nuostatomis – teikti konkrečius, išsamius bei nuoseklius tarnybinius pranešimus apie analizės eigas bei analizių planus ir įstatymo nustatyta tvarka juos registruoti DVS.

Nustatytos neigiamos tendencijos dėl analizių atlikimo trukmės: dalis analizių truko ilgiau nei 1 metus, dalis – ilgiau nei 2 metus, dalis – ilgiau nei 3 metus. Analizės aprašo 8 p. nenumato ir nenustato maksimalaus laikotarpio, per kurį turi būti atlikta analizė ir priimtas konkretus sprendimas. Nesant nustatyto maksimalaus analizės atlikimo termino (laikotarpio), praktikoje iš dalies nėra įgyvendinamas ir Analizės aprašo 14 p. reikalavimas „*atlikti analizę per kuo trumpiausius terminus*“. Vertinant šį argumentą bei siekiant tinkamai užtikrinti Analizės aprašo 14 p. nuostatą ir užtikrinti greitą ir išsamų analizės atlikimo principą, turi būti griežtai apibrėžtas ir reglamentuotas maksimalus laikotarpis, per kurį turi būti atlikta analizė. Darytina išvada, kad siūlymas įtvirtinti maksimalų analizės atlikimo terminą ir terminų pratęsimo kontrolę, per kurį turi būti atlikta analizė ir priimtas sprendimas, yra proporcingas, siekiant greitesnio ir efektyvesnio analizės atlikimo proceso.

Analizės aprašo 9–10 p. nuostatos apibrėžia KŽPS pareigūno veiksmų apimtį ir ribas. 9 p. nurodo, kad „*informacija apie subjektą, dėl kurio veiklos pradėta analizė, jo giminaičius, kitus su juo susijusius fizinius ir juridinius asmenis, jų turtą ir finansinę veiklą renkama Skyriaus pareigūnui prieinamose duomenų bazėse, informacinėse sistemose, naudojantis viešuosiuose šaltiniuose esančia informacija. Atsižvelgus į konkrečią situaciją, informacija gali būti renkama ir iš kitų šaltinių, bendradarbiaujama su kitais Tarnybos padaliniais*“, 10 p. patikslina, kad „*Informacijai gauti gali būti siunčiami paklausimai komerciniams bankams, ūkio subjektams, teisėsaugos, ES paramą administruojančioms ir kitoms valstybės ar savivaldybių institucijoms, kreipiamasi į užsienio finansinės žvalgybos ir kitas institucijas, bei atliekami kiti FNTT įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatyti veiksmai*“. Įvertinus tai, kad nustatyta teisė analizės atlikimo metu atlikti ir kitus FNTT įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytus veiksmus, nuostatos yra pakankamai plačios. Analizės

aprašo 10 p. neišvardina, kokius kitus FNTT įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytus veiksmus turi teisę atlikti KŽPS pareigūnas, todėl buvo atsižvelgta į FNTT įstatymo 11 str. nuostatą, kurioje nurodyta, kad jeigu yra pakankamas pagrindas, FNTT pareigūnas turi teisę atlikti straipsnyje išvardintus veiksmus, kurių dalis yra įtvirtinta ir Analizės aprašo 9 ir 10 p. Iš to seka, kad Analizės aprašo 9 ir 10 p. nustatė nekonkretų ir nebaigtinį KŽPS pareigūno galimų atlikti veiksmų sąrašą.

Įžvelgtos galimos grėsmės asmens duomenų apsaugos srityje, t. y. Analizės apraše nėra įtvirtinta nuostatų, susijusių su asmens duomenų apsauga. Pagal susiklosčiusią praktiką NPPTV, atspausdinti asmens duomenys laikomi analizės medžiagoje, kadangi Apraše bei FNTT įstatyme, kuriais KŽPS pareigūnai vadovaujasi atlikdami analizes, nėra nurodytos asmens duomenų naikinimo procedūros.

Atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo analizę, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai, atitinkantys Įstatymo 6 str. 4 d. 3 p. ir 5 p. nustatytus kriterijus:

1. Analizės aprašo 4.1 p. pradėjimo faktinio pagrindo taikymas, atsižvelgiant į paramą administruojančioms institucijoms ir FNTT priskirtų funkcijų bei atsakomybės paskirstymą, prieštarauja BPK 166–168 str. ir Rekomendacijoje įtvirtintoms imperatyvioms nuostatoms.

2. Analizės aprašo 4.1 ir 4.2 p. pradėjimo faktinių pagrindų taikymas atribojant, kad šios Analizės aprašo nuostatos netaikomos nagrinėjant skundus, pareiškimus ar pranešimus apie nusikalstamą veiką arba patiems pareigūnams nustačius nusikalstamos veikos požymius.

3. Įgyvendinančios institucijos, vykdančios pažeidimo tyrimą ir pirminės informacijos FNTT teikimą, prašymas informuoti apie FNTT žinomas ar paaiškėjusias naujas aplinkybes vertinamas kaip keitimasis informacija, todėl turi būti tinkamai reglamentuotas (įteisintas) konkrečiame teisės akte (tai gali būti Analizės aprašas, bendradarbiavimo susitarimas ir pan.), nustatant teiktinų duomenų apimtį bei ribas ir užtikrinant teisės aktuose nustatytus asmens duomenų apsaugos principus.

4. Analizės aprašo 4.3 p. pradėjimo faktinio pagrindo taikymas, atsižvelgiant į tai, kad KŽPS pareigūnų pirminės informacijos iš viešų ir neviešų šaltinių surinkimas ir vertinimas (siekiant surinkti pakankamai informacijos inicijuoti analizę Analizės aprašo 4.3 p. pagrindu) turi būti tinkamai reglamentuotas (įteisintas) konkrečiame teisės akte (tai gali būti Analizės aprašas), nustatant rinktinų duomenų apimtį bei ribas bei užtikrinant teisės aktuose nustatytus asmens duomenų apsaugos principus.

5. Analizės aprašo 8 ir 11 p. analizės atlikimo planai neregistruojami DVS, o tarnybiniai pranešimai dėl analizės termino pratęsimo neatitinka išsamaus ir motyvuoto tarnybinio pranešimo sąvokos, taip pat šių tarnybinių pranešimų priedai nėra skenuojami.

6. Analizės apraše nustatyta analizės atlikimo terminų ir jų pratęsimų procedūra ir kontrolės mechanizmas neužtikrina greito ir išsamaus analizės atlikimo.

7. Analizės aprašo 9 ir 10 p. apibrėžtos KŽPS pareigūnų veiksmų ribos nėra aiškios ir išsamios, pernelyg plačios.

8. Analizės apraše nėra įtvirtinta nuostata dėl analizės metu surinktų/gautų asmens duomenų laikymo, saugojimo/archyvavimo, sunaikinimo.

Siūlomos korupcijos riziką mažinančios priemonės teisinio reglamentavimo spragoms šalinti ir vidaus kontrolės sistemos efektyvumui didinti:

1. Įtvirtinti nuostatą, kad Analizės aprašo nuostatos netaikomos nagrinėjant skundus, pareiškimus ar pranešimus apie nusikalstamą veiką arba patiems pareigūnams nustačius nusikalstamos veikos požymius, ir kiekvienu atveju nustatyti tinkamą procedūros atlikimą.

2. Įvertinti tikslingumą įtvirtinti nuostatą, kad analizės pradėjimo vienas iš faktinių pagrindų, KŽPS pareigūnų iniciatyva apibrėžus rizikingus objektus ir (arba) rizikingose ekonominės veiklos srityse identifikavus neigiamas tendencijas, galėtų būti strateginės, šakinės, sektorinės ar teminės analizės.

3. Įvertinti tikslingumą įtvirtinti nuostatą dėl duomenų teikimo įgyvendinančiai institucijai, atliekančiai pažeidimo tyrimą ir prašančiai FNTT pateikti žinomas ar paaiškėjusias naujas aplinkybes.

4. Įtvirtinti maksimalaus analizės atlikimo termino nuostatą ir sugriežtinti analizės atlikimo terminų pratęsimų periodiškumą bei kontrolės mechanizmą.

5. Nepažeidžiant FNTT darbo reglamento, Dokumentų tvarkymo ir apskaitos taisyklių bei Dokumentų valdymo sistemos įtvirtintų nuostatų, registruoti analizių planus ir tarnybinis pranešimus apie analizių eigą DVS.

6. Įtvirtinti analizės metu surinktų/gautų asmens duomenų laikymo, saugojimo/archyvavimo, sunaikinimo procedūras, užtikrinant teisės aktuose nustatytą asmens duomenų apsaugos principą.

7. Aiškiai apibrėžti KŽPS pareigūnų veiksmų ribas atliekant analizes.

2. POLICIJOS VEIKLOJE NAUDOJAMŲ INFORMACINIŲ REGISTRŲ IR DUOMENŲ BAZIŲ TVARKYMO IR JUOSE ESANČIOS INFORMACIJOS NAUDOJIMO SRITYJE

Esama situacija. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo vertinamu laikotarpiu PD valdė 6 valstybės informacines sistemas, 14 vidaus administravimo informacinių sistemų ir 7 žinybinius registrus, siekdamas užtikrinti, kad būtų tinkamai ir laiku įgyvendinamos policijai pavestos funkcijos. Šiame vertinimo aprašyme policijos veikloje naudojami kriminalinės žvalgybos informaciniai registrai ir duomenų bazės nėra vertinami ir aptariami.

PD ir jam pavaldžios įstaigos tvarko didelės apimties asmens duomenis, todėl yra būtina reguliariai ir sistemingai tikrinti duomenų subjektus tvarkančius asmens duomenis (ikiteisminių tyrimų ir specialiųjų kategorijų duomenys). 2018 metais buvo apie 8 827 aktyvių policijos veikloje naudojamų informacinių registrų ir duomenų bazių naudotojų. Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad policijos veikloje naudojamų duomenų tvarkymo apimtys yra didelės, todėl labai svarbu užtikrinti šių veiksmų kontrolę.

Teisinis reglamentavimas. 2016-04-27 priimtas Reglamentas (ES) 2016/679 „Dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ (toliau – Reglamentas) Lietuvoje buvo pradėtas taikyti nuo 2018-05-25. Europos Parlamentas ir Taryba 2016-04-27 taip pat priėmė Direktyvą (ES) 2016/680 „Dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“ (toliau – Direktyva).

Vidaus reglamentavimas ir jo įgyvendinimas. Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose tikslas – reglamentuoti tvarkomų fizinių asmens duomenų tvarkymą ir užtikrinti, kad būtų laikomasi Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo ir kitų teisės aktų, nustatančių asmens duomenų tvarkymo ir apsaugos reikalavimus, nuostatų. Tam tikslui Lietuvos policijos generalinio komisaro (toliau – LPGK) 2015-10-28 įsakymu Nr. 5-V-964 „Dėl Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklių patvirtinimo“ patvirtintos Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės (toliau – Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės), kurios apibrėžia PD, kaip asmens duomenų, tvarkomų policijos informaciniuose registruose ir duomenų bazėse, valdytojo funkcijas ir asmens duomenų tvarkytojo funkcijas.

Susipažinus su Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklėmis, nustatyta, kad šis teisės aktas nebuvo keičiamas, atsižvelgiant į juose nurodytų teisės aktų pakeitimus (pvz.: Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas ir kita), taip pat Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės (nuo jų patvirtinimo datos) nebuvo keičiamos ar pildomos pagal Reglamento nuostatas. Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklių nuostatose nėra nuorodos į Reglamentą, taip pat į policijos veikloje naudojamų informacinių sistemų (registrų) nuostatus, kurie buvo patvirtinti po Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklių patvirtinimo.

Siekiant užtikrinti asmens duomenų konfidencialumą pagal Reglamento 32 str., organizacija turi užtikrinti, kad jos darbuotojai gebėtų konfidencialiai tvarkyti informaciją tiek techniniu, tiek asmeninio sąžiningumo požiūriu. Policijos informacinių sistemų ir registrų naudotojų administravimo taisyklių, patvirtintų LPGK 2008-12-16 įsakymu Nr. 5-V-775 „Dėl Policijos informacinių sistemų ir registrų naudotojų administravimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Policijos informacinių sistemų ir registrų naudotojų administravimo taisyklės), nuostatose įtvirtintas reikalavimas, kad pirmiausia Sistemos administratorius paskiriamas LPGK įsakymu nustatytas ir Sistemos vietinis administratorius įgaliotas

administruoti savo policijos įstaigos registru naudotojus, siūlyti Sistemos administratoriui juos įrašyti į Sistemos naudotojų sąrašą. Šiame įsakyme įtvirtinta: naudotojų ir administratorių įgaliojimai, teisės ir pareigos.

Atsižvelgiant į pirmiau aptartą teisinį reglamentavimą ir įvertinus PD struktūrinių padalinių ir policijos įstaigų klausimynuose pateiktą informaciją, nustatyta, kad sprendimą suteikti teises dirbti su konkrečiais registrais vykdant pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas priima tiesioginis vadovas. Siekiant užtikrinti šios procedūros skaidrumą ir vykdant Policijos informacinių sistemų ir registru naudotojų administravimo taisyklių nuostatas, kurios nustato, kad teisė naudotis registrais tiesiogiai susijusi su atliekamomis funkcijomis, siūlytina apsvarstyti galimybę vidiniuose teisės aktuose reglamentuoti darbuotojų pareigybių grupes, kurių funkcijoms atlikti būtų nustatyta reikalinga prieiga prie konkrečių informacinių registru ir duomenų bazių. Minėti veiksmai turėtų būti grindžiami principu „būtina žinoti“, t. y. kiekvienam naudotojui (darbuotojui) turėtų būti suteiktas tik toks asmens duomenų prieinamumo lygis, kuris būtinas jo funkcijoms vykdyti.

Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų banko duomenų peržiūros kontrolės taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005-03-09 įsakymu Nr. 1V-68 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų banko duomenų peržiūros kontrolės taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Duomenų peržiūros kontrolės taisyklės), nustato Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų banko (toliau – VRIS CDB) asmens duomenų saugos ir jų peržiūros teisėtumo reikalavimus. Vykdant Duomenų peržiūros kontrolės taisyklių nuostatas, LPGK 2005-12-26 įsakymu Nr. 5-V-328 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų peržiūros kontrolės tvarkos policijos sistemoje aprašo patvirtinimo“ patvirtintas Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų banko duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašas (toliau – Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašas), reglamentuojantis VRIS CDB duomenų peržiūros kontrolės tvarką. Vadovaudamasi Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašo nuostatomis PD Policijos informacijos valdyba (toliau – Policijos informacijos valdyba) kiekvienais metais pagal patvirtintą tvarkaraštį atlieka VRIS CDB ir POLIS asmens duomenų peržiūros teisėtumo patikrinimus.

LPGK 2018-07-03 įsakymu Nr. 5-V-617 „Dėl Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų banko planinių asmens duomenų peržiūros teisėtumo patikrinimų tvarkaraščio patikrinimo“ patvirtintas Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų banko planinių asmens duomenų peržiūros teisėtumo patikrinimų tvarkaraštis. Pagal šį tvarkaraštį buvo planuota patikrinti 6 apskričių vyriausiųjų komisariatų struktūrinių padalinių darbuotojus. Remiantis Policijos informacijos valdybos pateikta informacija, buvo patikrinta po 10 Kauno apskrities vyriausiojo komisariato Kauno rajono policijos komisariato, Klaipėdos apskrities vyriausiojo komisariato Klaipėdos rajono policijos komisariato, Marijampolės apskrities vyriausiojo komisariato Vilkaviškio rajono policijos komisariato, Šiaulių apskrities vyriausiojo komisariato Joniškio rajono policijos komisariato, Utenos apskrities vyriausiojo komisariato Anykščių rajono policijos komisariato, Vilniaus apskrities vyriausiojo komisariato Švenčionių rajono policijos komisariato darbuotojų vykdytų 15 314 užklausų. Nustatyta, kad iš jų 686 įvykdytos užklausos neatitinka Duomenų peržiūros kontrolės taisyklių reikalavimų. Patikrinimo duomenys buvo pateikti policijos įstaigų struktūriniams padaliniais, kurie patvirtino, kad visos užklausos vykdytos teisėtai, esant tarnybiniam būtinumui.

Policijos informacijos valdybos darbuotojai, atlikdami planinių asmens duomenų peržiūros teisėtumo patikrinimus, faktiškai netikrina užklausų teisėtumo (t. y., ar duomenų užklausos buvo atliktos teisėtai ir, esant tarnybiniam būtinumui), o tikrina tik tai, ar pagrindžiant vykdomą duomenų paiešką informaciniuose registruose ar duomenų bazėse, pareigūnai laikosi Duomenų peržiūros kontrolės taisyklių. Jei duomenų užklausos pagrindimas VRIS CDB duomenų peržiūros kontrolės žurnale yra užpildytas laikantis Duomenų peržiūros kontrolės taisyklių, tai realus duomenų paieškos teisėtumo vertinimas nėra atliekamas, todėl sudaromos sąlygos piktnaudžiavimo rizikai kilti.

Prevenciniai patikrinimai atliekami įgyvendinant Kovos su korupcija policijoje programos įgyvendinimo priemonių planą, kuriame viena iš nustatytų priemonių – didinti policijos veikloje naudojamų registru duomenų tvarkymo kontrolę vykdant PD ir jam pavaldžių policijos įstaigų darbuotojų duomenų tvarkymo atvejų VRIS CDB, POLIS, OIS teisėtumo ir pagrįstumo patikrinimų skaičių. Iš planuotų patikrinti 20 proc. darbuotojų, buvo patikrinta 16,15 proc. visų aktyvių policijos

registrų naudotojų. Tokia situacija, kai neužtikrinamas kontrolės vykdymas, vertintina kaip ydinga antikorpuciniu požiūriu ir negalima.

Paminėtina, kad Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašo nuostatose nėra reglamentuota atliekamų patikrinimų apimtis, t. y. tikrintojui (Policijos informacijos valdybos darbuotojui ar struktūrinio padalinio vadovui) suteikta diskrecijos teisė pačiam spręsti dėl tikrinamų užklausų laikotarpio pasirinkimo, taip pat nėra konkrečiai nustatytas būtinas atlikti minimalus naudotojo vykdytų peržiūrų patikrinimo skaičius. Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašo 34 p. nustato PD Policijos informacijos valdybos teisę, tačiau ne prievolę padidinti pasirinktą laikotarpį, jei naudotojas atliko mažiau kaip 10 prisijungimų prie informacinių sistemų ir registrų, neužtikrina minimalaus būtino atlikti naudotojų atliktų užklausų skaičiaus nustatymo.

Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašo 38 p. nustato, kad, atlikus prevencinius patikrinimus, policijos įstaiga turi parengti statistinę atliktų patikrinimų ataskaitą, nurodyti, kokių priemonių buvo imtasi (jei nustatyta pažeidimų), ir ją pateikti Policijos informacijos valdybai. Policijos informacijos valdybos duomenimis, policijos įstaigos nepateikė 2018 m. prevencinių patikrinimų statistinių ataskaitų, todėl 2018 metais Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašo nuostatos nebuvo įvykdytos. Šios aplinkybės ir policijos įstaigų klausimynuose pateikta informacija, kad pasitaiko atvejų, kai patikrinimai atliekami formaliai, t. y. struktūrinio padalinio vadovas neanalizuoja, ar patikrinimo metu nurodyti administraciniai, ikiteisminiai tyrimai ir kita buvo atliekami konkretaus darbuotojo, leidžia daryti išvadą, kad vykdoma kontrolė turi fiktyvios ir nenaudingos kontrolės požymių, kuri sudaro darbuotojų veiksmų ir sprendimų kontrolės įspūdį, sukuria nebūdžiamumo atmosferą. Tokia ydinga praktika vertinama kaip korupcijos rizikos veiksnys. Atsižvelgiant į tai, siūlytina pildyti Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašą nuostatomis, kuriomis nustatyti atsakingam subjektui funkcijas: apibendrinti policijos įstaigų prevencinių patikrinimų duomenis, teikti rekomendacijas ir reikalingus dokumentus pateikti PD vadovybei.

Išaiškinti asmens duomenų apsaugos pažeidimai. 2018 m. policijos įstaigose dėl duomenų registruose duomenų tvarkymo teisėtumo ar pagrįstumo pažeidimų pradėti 9 tarnybiniai patikrinimai, už neteisėtą VRIS CDB duomenų naudojimą pareigūnams skirtos 6 tarnybinės nuobaudos. 4 atvejais tarnybiniai patikrinimai pradėti po atliktų prevencinių asmens duomenų peržiūros teisėtumo patikrinimų, likusiais atvejais informaciją apie galimas neteisėtas asmens duomenų peržiūras pateikė kitos įstaigos, institucijos ar fiziniai asmenys. 2018 m. nustatytas vienas korupcinio pobūdžio pažeidimo atvejis, kai darbuotojas neteisėtai naudojo policijos informacinius registrus ir duomenų bazėmis ir šiuos duomenis perdavė tretiesiems asmenims. Šiuo atveju ikiteisminis tyrimas baigtas baudžiamuoju įsakymu, o pareigūnas iš vidaus tarnybos atleistas už pareigūno vardo pažeminimą.

Tokios pirmiau nurodytos aplinkybės leidžia daryti išvadą, kad neužtikrinus tinkamos asmens duomenų tvarkymo policijos veikloje naudojamuose informaciniuose registruose ir duomenų bazėse kontrolės, atsiranda sąlygų piktnaudžiauti suteiktais įgaliojimais, t. y. pasinaudojus tarnybine padėtimi, rinkti informaciją apie gimines, draugus, artimuosius ir kitus asmenis ar net perduoti ją už atlygį tretiesiems asmenims. Taigi, netinkamas asmens duomenų tvarkymas ir jų naudojimas yra didelis korupcijos rizikos veiksnys. Siekiant sumažinti šį veiksni, būtina stiprinti policijos veikloje naudojamų registrų ir duomenų bazių naudotojų asmens duomenų peržiūros veiksmų teisėtumo kontrolę.

Veiklos srities vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

1. Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės nebuvo keičiamas (nuo jų patvirtinimo datos), atsižvelgiant į jose nurodytų teisės aktų pakeitimus, ir (ar) pildytos pagal Reglamento nuostatas (pvz.: Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymas ir kita);

2. Tiesioginiam vadovui suteikta teisė pačiam priimti sprendimą darbuotojui suteikti teises dirbti su konkrečiais registras vykdant pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas.

3. Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos apraše nereglamentuota atliekamų patikrinimų apimtis.

4. 2018 m. neįvykdytos Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašo

nuostatos, susijusios su prevenciniais naudotojų asmens duomenų peržiūros veiksmų teisėtumo patikrinimais.

5. Duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos apraše nėra aiškiai reglamentuota naudotojų asmens duomenų peržiūros veiksmų teisėtumo prevencinių patikrinimų procedūra.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo: atsižvelginat į korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo metu nustatytus korupcijos rizikos veiksnius, pakeisti Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės ir Vidaus reikalų informacinės sistemos centrinio duomenų banko duomenų tvarkymo kontrolės policijoje tvarkos aprašą, organizuoti tarnybinius mokymus, kvalifikacijos tobulinimo seminarus efektyvaus asmens duomenų tvarkymo kontrolės užtikrinimo tema.

3. PAGD – UGNEGIASIŲ GELBĖTOJŲ MOKYKLOS (TOLIAU – UGM) MOKYMO PROCESO ORGANIZAVIMO SRITYJE

Pirminė informacija apie UGM mokymo proceso organizavimą surinkta remiantis UGM pateiktais atsakymais į komisijos parengtame klausimyne esančius klausimus. Kartu su atsakymais UGM pateikė teisės aktus, kuriais vadovaujantis buvo ištaisyti kompleksinio veiklos patikrinimo metu nustatyti trūkumai.

1. Atliekant vertinimą komisijai buvo pateikta 16 UGM patalpų nuomos sutarčių. Sutarčių 1.1. p. nurodoma, kad sutarties dalykas – *„fizinio-profesinio parengimo kompleksas su baseinu namams mokytis, baseino patalpomis ir pagalbinėmis patalpomis“*. 1.2. p. nurodoma paslaugos kaina.

Įvertinus pateiktą medžiagą pastebėta, kad 2018-10-24 sutartyje Nr. N 18/10/24-1 ir 2019-02-06 sutartyje Nr. N19/02/06-3 nėra ją pasirašiusių šalių antspaudų.

Valstybės ilgalaikio materialiojo turto viešojo nuomos konkurso ir nuomos ne konkurso būdu organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-12-14 nutarimu Nr. 1524, reglamentuoja valstybės turto nuomos ne konkurso būdu ir nuomos sutarties pasirašymo bei turto perdavimo tvarką. Įvertinus pateiktas sutartis darytina išvada, kad jos parengtos vadovaujantis pirmiau nurodyto teisės akto 1 priede esančia valstybės ilgalaikio materialiojo turto nuomos pavyzdinė sutarties forma. Sutarčių turinys atitinka teisės aktuose nurodytus reikalavimus.

2. UGM pateiktoje informacijoje nurodyta, kad nuo 2018 m. birželio mėn. iki 2019 m. liepos mėn. stojimo į vidaus tarnybą sutartis nutraukė 12 asmenų. Visiems asmenims buvo išrašytos UGM sąskaitos faktūros ir išsiųsti raštai dėl su mokymu susijusių išlaidų atlyginimo. Iš pirmiau minėtų asmenų, 8 atlygino su mokymu susijusias išlaidas, 1 asmuo su mokymu susijusias išlaidas įsipareigojo gražinti dalimis. 3 asmenų skola siekia 15 Eurų. Informacijos, ar šios skolos yra sumokėtos pateikta nebuvo. Nurodyta, kad informacija tikslinama. Iš pateiktos informacijos darytina išvada, kad UGM vykdo kursantų įsipareigojimų vykdymo kontrolę.

3. UGM viršininko 2017-03-03 įsakymu Nr. 4-1 patvirtinta UGM gautos paramos vertinimo komisija ir jos nuostatai. Turimais duomenimis laikotarpyje nuo 2016-11-07 iki 2018-12-31 UGM paramos negavo.

4. UGM viršininko 2018-05-10 įsakymu Nr. 4-94 paskirtas asmuo, atsakingas už UGM darbuotojams suteiktų leidimų naudotis duomenų bazėmis ir informaciniais registrais kontrolę. Šią funkciją pavesta atlikti UGM Mokymo skyriaus viršininkui.

5. UGM viršininko 2018-04-25 įsakymu Nr. 4-90 patvirtintas UGM degalų įsigijimo kortelių naudojimo tvarkos aprašas. Šiuo įsakymu UGM Administracinio skyriaus darbuotoja O. G. paskirta atsakinga už degalų įsigijimo kortelių išdavimą. Tuo pačiu įsakymu UGM Praktinio parengimo skyriaus darbuotojas D. G. paskirtas atsakingu už kuro užpylimo kortelių saugojimą ir naudojimo kontrolę. Vertinant pirmiau nurodytą UGM kuro užpylimo kortelių išdavimo ir kontrolės tvarką matyti, kad joje dalyvauja artimi asmenys, o tai sudaro galimybę netinkamai pasinaudoti suteiktais įgaliojimais, todėl siūlytina nurodytus įsakymą taisyti.

6. UGM komisijai nurodė, kad po kompleksinio patikrinimo metu nustatytų trūkumų, susijusių su UGM kursantų siuntimu į įvykio vietas nesant draudimo, tokios praktikos atsisakyta: *„UGM kursantai nėra siunčiami į įvykių vietas“*.

7. Komisijos vertinimui buvo pateiktas UGM Administracinio skyriaus vedėjo pareigybės

aprašymas, patvirtintas UGM viršininko 2018-12-11 įsakymu Nr. 4-231. Pareigybės aprašymo 5.15. p. nurodyta, kad „Šias pareigas einantis valstybės tarnautojas organizuoja tarnybinių nusižengimų tyrimą“.

Ugniagesių gelbėtojų mokyklos pirminio profesinio mokymo organizavimo tvarkos aprašo, patvirtinto UGM viršininko 2017-01-10 įsakymu Nr. 4-7, 4 p. nurodytos šiame teisės akte vartojamos sąvokos (*pedagogas, mokymo skola, profesinio mokymo skyriai*). Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013-12-23 įsakymu Nr. 1R-298, 6.5 p. nurodyta, kad „*teisės aktų terminai turi būti tikslūs ir taisyklingi <...> įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose <...> gali būti apibrėžiamos tik tame įgyvendinamajame teisės akte vartojamos sąvokos. Sąvokos ir jas įvardijantys terminai turi būti suderinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka*“. Komisijai vertinimo metu nepavyko nustatyti teisės aktų, kuriuose būtų įtvirtintos pirmiau minėtos sąvokos. Atsižvelgiant į tai komisija mano, kad UGM priimtuose teisės aktuose būtina vartoti tik pirmiau nurodytų Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų reikalavimus atitinkančias sąvokas.

Aptariamo teisės akto 10 p. nurodyta, kad „*profesinis mokymas mokykloje grindžiamas didaktikos reikalavimais ir vykdomas laikantis suaugusių mokymo(-si) teorijų ir praktikos principu*“. Vertinimo metu komisijai nepavyko nustatyti teisės aktų, kuriuose būtų įtvirtintas „*suaugusių mokymo(-si) teorijų ir praktikos principas*“. Komisija mano, kad UGM priimtuose teisės aktuose būtina vartoti tik pirmiau nurodytų Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų reikalavimus atitinkančias sąvokas. Priešingu atveju teisės akte esantys neapibrėžtumai sudaro sąlygas savaip interpretuoti nuostatas bei netinkamai pasinaudoti suteiktais įgaliojimais.

Aptariamo aprašo 11 p. nurodoma „*paprastai vienu metu mokoma pagal vieną mokymo modulį. Esant poreikiui ... vienu metu galima vykdyti mokymą pagal kelis mokymo modulius*“. 14 p. nurodyta, kad „*paprastai su mokymo grupe dirba vienas pedagogas, tačiau gali būti taikomos išimty*“. Vertinant šių punktų formuluotes nėra aišku ką reiškia terminas „*paprastai*“. Atsižvelgiant į pirmiau minėtų Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų reikalavimus, komisijos nuomone teisės aktų reikalavimų neatitinkančių terminų būtina atsisakyti, vartoti tik įstatymų nustatyta tvarka su Lietuvos Respublikos terminų banku suderintas formuluotes. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad aptariamame punkte paliekamas neapibrėžtumas, kuris sudaro sąlygas mokymo procesą organizuojančiam asmeniui, naudojantis jam suteiktais įgaliojimais savaip interpretuoti ir organizuoti mokymo procesą.

Ugniagesių gelbėtojų mokyklos nuotolinio mokymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinto UGM viršininko 2017-06-29 įsakymu Nr. 4-82, 2 p. pateikiamos šiame teisės akte vartojamos sąvokos (*administratorius, mišrusis mokymas, mokymo dalyvių įstaiga, mokymo vadovas, nuotolinis mokymas ir t. t.*). Komisijai vertinimo metu nepavyko nustatyti teisės aktų, kuriuose jos būtų įtvirtintos, todėl siūlome rengiant teisės aktus vadovautis Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013-12-23 įsakymu Nr. 1R-298.

Šio teisės akto III skyrius reglamentuoja nuotolinio mokymo organizavimo tvarką. Jame taip pat aprašoma asmeninės informacijos iš mokymo dalyvių rinkimo tvarka. 7.2.2. p. nurodoma, kad „*mokymo dalyvio įstaiga ne vėliau kaip 1 diena iki kursų pradžios mokymo grupės vadovo elektroniniu paštu ir elektroniniu paštu kursai@vpgt.lt pateikia duomenis apie mokymo dalyvius*“. Vertinant šį punktą matyti, kad informaciją privaloma pateikti dviem elektroninio pašto adresais, vienas iš kurių yra mokymo grupės vadovo darbinis elektroninis paštas, prieigą prie kurio turi tik juo besinaudojantis darbuotojas, bei kitas, kurio naudotojų ratas nagrinėjame teisės akte nėra apibrėžiamas. Atsižvelgiant į tai, kad pirmiau nurodytais elektroniniais paštais pateikiami asmens duomenys, būtina užtikrinti tinkamą jų apsaugą nuo neteisėto atskleidimo. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad aptariamame teisės akte nėra nurodyta kaip, koku būdu ir kiek laiko bus saugoma surinkta informacija, kaip ji bus sunaikinama. Komisijos nuomone, aptariamame teisės akte būtina konkrečiai nurodyti surinktos asmeninės informacijos naudotojus, saugojimo būdą, terminą ir sunaikinimo tvarką. Taip pat vertinant pateiktą informaciją pastebėta, kad jame nėra reglamentuota kas ir kaip vertina mokymų dalyvių rezultatus.

Aptariamo teisės akto 7.4.3.2. p. nurodyta, kad „*grupės vadovas <...> parengia ir pasirašo*

mokymo protokolą (2 priedas) <...>“, o 7.4.3.3. p. – „jeigu teisės aktuose nustatyta kita mokymo protokolo forma ir jo pildymo tvarka, mokymo protokolas pildomas vadovaujantis ja“. Vertinant šias punktų formuluotes nėra aišku kokia yra protokolo pildymo tvarka ir forma. Šiuos punktus galima suprasti dviprasmiškai, o tai neišvengiamai sudaro sąlygas netinkamai pasinaudoti suteiktais įgaliojimais. Vykdam šiuos reikalavimus protokolą rengiančiam asmeniui pavedama kituose teisės aktuose ieškoti galimos „kitos mokymo protokolo formos“ nors ji yra pateikta šio teisės akto 2 priede. Komisijos nuomone minėtų punktų formuluotes būtina taisyti.

Pagal Komisijai pateiktą 2019-04-30 vertinamosios analizės posėdžio protokolą nustatyta, kad su UGM veiklos organizavimu susiję dokumentai realiai buvo peržiūrėti ir jų klaidos ištaisytos tik tada, kai nuo 2019-01-01 buvo paskirtas naujas UGM vadovas. Iki tol reali dokumentų korekcija vykdoma nebuvo išskyrus atvejus, kuomet patikrinimų metu buvo konkrečiai nurodomi trūkumai.

UGM viršininko 2018-11-19 įsakymu Nr. 4-216 buvo paskirti darbuotojai atsakingi už nurašyto UGM turto išardymą ir likvidavimą. Įvertinus įsakymo punktų formuluotes matyti, kad įsakyme nurodyti skirtingi asmenys yra atsakingi už vienas kito prižiūrėto turto nurašymą ir likvidavimą, o tai antikorporciniu požiūriu yra netinkama. Komisija mano, kad pirmiau nurodytus įsakymą būtina taisyti.

Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos degalų įsigijimo kortelių naudojimo taisyklių, patvirtintų PAGD direktoriaus 2018-07-09 įsakymu Nr. 63-131, 5 p. nurodyta, kad „*kiekvienam automobiliui ar registruotai transporto priemonei skiriama atskira degalų kortelė. Įrangai ar motoriniams įrankiams VPGT padalinyje naudojama viena atskira degalų kortelė*“. Ugniagesių gelbėtojų mokyklos degalų įsigijimo kortelių naudojimo tvarkos aprašo patvirtinto UGM viršininko 2018-04-25 įsakymu Nr. 4-90, 6 p. nurodoma, kad „*tarnybiniams lengviesiems automobiliams, specialiesiems lengviesiems automobiliams, ir kitai motorinei technikai, neįmanoma į gaisrų gesinimo ir gelbėjimo transporto priemonių komplektaciją, kurą pila asmuo (naudotojas), kuriam priskirta ši technika su kortele*“. Įvertinus pirmiau nurodytų teisės aktų punktuose esančius teiginius matyti, kad UGM degalų įsigijimo kortelių tvarka neatitinka PAGD rengto teisės akto reikalavimų, nors departamento rengto degalų įsigijimo kortelių naudojimo taisyklės yra privalomos visoms VPGT įstaigoms (1 p.). Tvarka, pagal kurią degalai turi būti pilami į transporto priemones ir motorinę įrangą reglamentuota taisyklių 13 p. UGM parengto teisės akto nuostatos sudaro sąlygas darbuotojams piktnaudžiauti suteiktais įgaliojimais, todėl privalo būti keičiamos.

UGM viršininko 2017-12-18 įsakyme Nr. 4-155, „Dėl atsakingų už viešųjų pirkimų organizavimą asmenų paskyrimo“ nurodyta, kad UGM Administracinio skyriaus vedėja skiriama UGM pirkimų iniciatoriumi. Šiuo įsakymu tas pats asmuo paskiriamas atsakingu už UGM viešųjų pirkimų planavimą, viešųjų pirkimų organizavimą ir organizavimo priežiūrą. Įvertinus pirmiau pateiktas įsakymo nuostatas matyti, kad tas pats UGM darbuotojas pirkimus planuoja, juos inicijuoja, organizuoja ir kontroliuoja jų organizavimą. Komisijos nuomone toks reglamentavimas privalo būti keičiamas, nes sudaro sąlygas darbuotojui netinkamai pasinaudoti suteiktais įgaliojimais.

Vertinimo metu surinkus papildomą informaciją nustatyta, kad UGM Mokymo skyriuje dirba psichologo funkcijas atliekantis darbuotojas, nors UGM Mokymo skyriaus nuostatose, patvirtintose UGM viršininko 2017-12-15 įsakymu Nr. 4-152, tokia skyriaus funkcija nenumatyta. Vertinant nuostatų reglamentavimą matyti, kad UGM Mokymo skyriaus funkcijos griežtai apsiriboja mokymo planavimu, organizavimu ir vykdymu. Susipažinus su UGM Mokymo skyriaus psichologo pareigybės aprašymo, patvirtinto UGM viršininko 2018-06-08 įsakymu Nr. 4-121, nuostatomis matyti, kad psichologo funkcijų vykdymas apima paskaitų skaitymą, praktinių užsiėmimų vedimą, UGM organizuojamose mokymuose dalyvaujančių darbuotojų mokymą. Įvertinus psichologo pareigybės aprašymo turinį matyti, kad psichologų tikslas yra ne teorinių žinių pateikimas, o praktinis kursantų ir ugniagesių gelbėtojų parengimas gelbėjimo darbų metu gebėti valdyti stresą, efektyviai bendrauti, gebėti teikti pirminę emocinę paramą nukentėjusiesiems, derėtis su ketinančiu nusižudyti asmeniu ir pan. Pabrėžtina tai, kad psichologas atlieka kursantų asmenybės psichologinį įvertinimą, kurio tikslas susijęs su kursantų praktiniu parengimu taip pat mikroklimato tyrimus, esant poreikiui, dalyvauja atrankų ir konkursų komisijų veikloje.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad UGM Mokymo skyrius negali teikti psichologo paslaugų, kadangi šios paslaugos nenumatytos šio skyriaus nuostatose. Taip pat

pabrėžtina, kad psichologo pareigybės aprašyme esančios funkcijos neatitinka UGM Mokymo skyriaus nuostatose įtvirtintų tikslų, kadangi esminės, svarbiausios psichologo funkcijos yra susijusios su praktiniu darbu.

Susipažinus su UGM Praktinio parengimo skyriaus nuostatais, patvirtintais UGM viršininko 2017-12-15 įsakymu Nr. 4-151, nustatyta, kad šio skyriaus pagrindinis tikslas, susijęs su praktinio mokymo UGM organizavimu, kas tiesiogiai siejasi su psichologo funkcijų atlikimu, todėl, siekiant sudaryti tinkamas sąlygas UGM psichologui vykdyti pavestas funkcijas, o kursantams gauti kokybiškas paslaugas, komisija siūlo psichologo funkciją įtraukti į UGM Praktinio pasirengimo skyriaus nuostatas, kadangi jos tiesiogiai atitinka šio skyriaus tikslus.

Išvados. Nepaisant reikiamų teisės aktų buvimo, komisija siūlo atkreipti dėmesį į jų turinį, nes paties dokumento parengimas dar nereiškia, kad atitinkama veiklos sritis yra tinkamai reglamentuota. UGM priimtų teisės aktų peržiūra ir taisymas buvo vykdomi tik tuomet, kai UGM veiklą kontroliuojančios institucijos nustatydavo atitinkamus veiklos reglamentavimo trūkumus. Pastebėta, kad nuo 2019-01-01 paskyrus naują UGM vadovą buvo peržiūrėti UGM priimti teisės aktai, nustatomi jų trūkumai, taisymo terminai ir atsakingi asmenys. Akivaizdu, kad šios procedūros reikalauja nemažai laiko, todėl siekiant pasiekti tinkamą rezultatą būtina, kad šiuos procesus nuolat kontroliuotų UGM vadovybė.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

- Peržiūrėti UGM parengtuose teisės aktuose nurodytas sąvokas, užtikrinti, kad jos atitiktų Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijose, patvirtintose Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298, esančius reikalavimus. Peržiūrėti UGM parengtų teisės aktų turinį, atsisakyti dviprasmiškų ir nekonkrečių formuluočių

- Ugniagesių gelbėtojų mokyklos nuotolinio mokymo organizavimo tvarkos apraše aiškiai reglamentuoti kas ir kaip vertina nuotoliniu būdu besimokančių dalyvių mokymosi rezultatus, konkrečiai nurodyti mokymo protokolo pildymo tvarką ir patvirtinti formą.

- Koreguoti UGM viršininko įsakymus, kuriais paskiriami asmenys atsakingi už įstaigai priklausančio turto kontrolę ir nurašymą, užkertant kelią kilti interesų konfliktams.

- Atlikti UGM degalų įsigijimo kortelių naudojimo tvarkos pakeitimus, kad jie atitiktų Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos degalų įsigijimo kortelių naudojimo taisyklių reikalavimus

- Atlikti UGM viršininko 2017-12-18 įsakymo Nr. 4-155, pakeitimus bei išskaidyti vienam asmeniui pavestas viešųjų pirkimų planavimo, viešųjų pirkimų organizavimo ir organizavimo priežiūros funkcijas

- Atlikti UGM Praktinio pasirengimo skyriaus nuostatų pakeitimus įtraukiant psichologo funkcijų vykdymą ir perkeltant psichologo pareigybę iš UGM Mokymo skyriaus.

4. VAD – PAREIGŪNŲ SKATINIMO IR APDOVANIMO SRITYJE

VAD pareigūnų skatinimų ir apdovanojimų teisinis reglamentavimas:

1. Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statutas (toliau – Statutas);
2. Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016-01-11 įsakymu Nr. 1V-13 „Dėl Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių patvirtinimo“;

3. Vidaus reikalų ministerijos žinybinių ženklų nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003-08-25 įsakymu Nr. 1V-299 „Dėl Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų skatinimo ir apdovanojimo taisyklių bei Vidaus reikalų ministerijos žinybinių ženklų nuostatų patvirtinimo“;

4. Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų skatinimo ir apdovanojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019-01-15 įsakymu Nr. 1V-55 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo“.

5. Vadovybės apsaugos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos garbės ženklų nuostatai, patvirtintais VAD direktoriaus 2005-05-26 įsakymu Nr. 1V-126 „Dėl Vadovybės apsaugos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos garbės ženklų nuostatų patvirtinimo“;

6. Skatinimo ir apdovanojimo Vadovybės apsaugos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašas, patvirtintas VAD direktoriaus 2016-07-27 įsakymu Nr. V-288 „Dėl skatinimo ir apdovanojimo Vadovybės apsaugos departamente prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“.

7. Piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-07-19 nutarimu Nr. 1167.

Esamos situacijos analizė dėl Statuto buvo dalinama į du etapus t. y., pirmasis etapas pagal Statuto redakciją iki 2018-12-31 ir antrasis pagal Statuto redakciją nuo 2019-01-01.

Nuo 2018-07-01 iki 2018-12-31 VAD skatinti ar apdovanoti 68 VAD pareigūnai iš jų – 66% VAD administracijos, 22% VAD Artimos apsaugos valdybos, 35% VAD Elektroninio saugumo valdybos, 27% VAD Pajėgų valdymo valdybos, 29% VAD Objektų apsaugos valdybos, 0% VAD Kriminalinės žvalgybos valdybos ir 0% VAD Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus pareigūnų.

Nuo 2019-01-01 iki 2019-06-30 VAD skatinti ar apdovanoti 133 VAD pareigūnai iš jų - 100% VAD administracijos, 47% VAD Artimos apsaugos valdybos, 10% VAD Elektroninio saugumo valdybos, 48% VAD pajėgų valdymo valdybos, 40% VAD Kriminalinės žvalgybos valdybos, 25% VAD Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus ir 22% VAD Objektų apsaugos valdybos pareigūnų.

Statuto (redakcija iki 2018-12-31) 30 str. nustatė pareigūnų skatinimo ir apdovanojimo galimybes bei rūšis. Pareigūnų skatinimo ir apdovanojimo tvarką, išskyrus vienkartinį piniginių išmokų skyrimą ir mokėjimą, nustato vidaus reikalų ministras (Statuto (redakcija iki 2018-12-31) 30 str. 9 d.). Atsižvelgiant į Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016-01-11 įsakymu Nr. 1V-13, 169 p. reikalavimus, analizuojamu laikotarpiu VAD direktoriaus 2018-02-19 įsakymu Nr. V-92 sudaryta skatinimo ir apdovanojimo komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš komisijos pirmininko, komisijos pirmininko pavaduotojo, 5 (penkių) narių ir sekretoriaus.

Statuto (redakcija nuo 2019-01-01) 37 str. nustato pareigūnų skatinimo ir apdovanojimo galimybes bei rūšis. Atsižvelgiant į Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių 169 p. reikalavimus, analizuojamu laikotarpiu VAD direktoriaus 2018-02-19 įsakymu Nr. V-92 sudaryta skatinimo ir apdovanojimo komisija (toliau – Komisija), susidedanti iš komisijos pirmininko, komisijos pirmininko pavaduotojo, 5 (penkių) narių ir sekretoriaus. Komisijos darbas reglamentuotas VAD direktoriaus 2016-07-27 įsakymu Nr. V-288.

Išanalizavus aptariamojo laikotarpio VAD direktoriaus įsakymus dėl pareigūnų skatinimo ar apdovanojimo nustatyta, kad ne visi įsakymai parengti griežtai vadovaujantis Statuto reikalavimais, neteisėtą (<...>*Skatinimo ir apdovanojimo komisijos posėdis laikomas teisėtu, jeigu jame dalyvauja daugiau kaip pusė komisijos narių* <...> (Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių 169 p.) Komisijos posėdžių nenustatyta. Atvejų kuomet vienas pareigūnas akivaizdžiai nuolatos būtų skatinamas ar apdovanojamas, nenustatyta. Žvelgiant procentines išraiškas taip pat negalima teigti, kad kuris tai VAD struktūrinis padalinys būtų skatinamas ar apdovanojamas daugiau nei kiti. Atkreiptinas dėmesys, kad pateiktą statistiką sudaro ne tik VAD direktoriaus įsakymais skatinti ar apdovanoti pareigūnai, bet ir Lietuvos Respublikos Prezidento, vidaus reikalų ministro ir kitų institucijų vadovų skatinimai ir apdovanojimai.

2018 m. analizuojamu laikotarpiu 3 pareigūnai paskatinti vadovaujantis Statuto nuostatomis atsižvelgus į tiesioginių vadovų teikimus. Pareigūnų skatinimas nebuvo svarstytas Komisijoje (4,4% visų 2018 m. analizuojamo laikotarpio skatintų pareigūnų).

2019 m. analizuojamu laikotarpiu 44 pareigūnai paskatinti vadovaujantis Statuto nuostatomis ir atsižvelgus į tiesioginių vadovų teikimus. Pareigūnų skatinimas nebuvo svarstytas Komisijoje. Du pareigūnai paskatinti vadovaujantis Statuto nuostatomis, nesant tiesioginio vadovo teikimo ir be Komisijos svarstymo (34,59% visų 2019 m. analizuojamo laikotarpio skatintų ir apdovanojimų pareigūnų). Skatinimo ir apdovanojimo Vadovybės apsaugos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo, patvirtinto VAD direktoriaus 2016-07-27 įsakymu Nr. V-288, 2 p. nustatyta, kad „Teikimų paskatinti ir apdovanoti vertinimą atlieka Departamento Skatinimo ir apdovanojimo komisija (toliau – Komisija). Komisijai vertinti teikimus paskatinti, apdovanoti

pareigūnus (toliau – teikimas) perduoda Personalo skyrius. Departamento padalinių vadovai teikimus dėl paskatinimo ir apdovanojimo Personalo skyriui turi pateikti ne vėliau kaip prieš dvidešimt darbo dienų iki apdovanojimo dienos, teikimai apdovanoti valstybės apdovanojimais – ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki apdovanojimo dienos. Šio aprašo 20.2 p. nustatyta, kad Pareigūnų tiesioginių vadovų parengti teikimai pateikiami Personalo skyriui, kuris sudaro galimų apdovanoti ir paskatinti pareigūnų ir jiems siūlomų skatinimų bei apdovanojimų sąrašą (toliau – sąrašas). Sąrašas yra apsvarstomas komisijos posėdyje. Apsvarsčius kandidatūras, komisija Departamento direktoriui pateikia siūlomų paskatinti ir apdovanoti pareigūnų sąrašą. Direktoriui pritarus, Personalo skyrius rengia proginių (šventinių) įsakymų projektus dėl skatinimo ir apdovanojimo“.

Pagal Skatinimo ir apdovanojimo Vadovybės apsaugos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo nuostatas buvo priimti du VAD direktoriaus įsakymai (VAD įkūrimo dienos proga) (2019 m). Likę 2018 m. ir 2019 m. skatinti pareigūnai, kurių teikimai nebuvo svarstyti komisijoje, skatinti už nepriekaištingą ir pavyzdinę tarnybinių pareigų atlikimą jubiliejaus proga (vadovaujantis Piniginių išmokų valstybės tarnautojams skyrimo ir mokėjimo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-07-19 nutarimu Nr. 1167, 2.4 p. (valstybės tarnautojų gyvenimo ir tarnybos metų jubiliejinių sukakčių progomis) bei apdovanoti du pareigūnai už ilgametę nepriekaištingą ir pavyzdinę tarnybą.

Dėl aptariamojo laikotarpio sudarytos Komisijos pastebėta, kad Komisija sudaryta VAD direktoriaus 2018-02-19 įsakymu Nr. V-92 „Dėl skatinimo ir apdovanojimo komisijos sudarymo“. Kadangi Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklėse nustatyta, kad „<...> vidaus reikalų įstaigos vadovo įsakymu vieniems metams sudaromos pareigūnų skatinimo ir apdovanojimo komisijos <...>“, pagal turimus duomenis matyti, kad ši nuostata nebuvo tinkamai įgyvendinta, komisija teikė rekomendacijas virš vienerių metų. Apibendrinus teigtina, kad VAD skatinimai ir apdovanojimai ne visada buvo vykdomi laikantis teisės aktų reikalavimų: ne visi teikimai skatinimui ar apdovanojimui svarstomi Komisijos posėdžiuose (pagrindė nesvarstomi dominuoja vienkartinės piniginės išmokos ir papildomų mokamų atostogų pobūdžio skatinimai). Išvardinti rizikos veiksniai galėtų sąlygoti korupcijos rizikos pasireiškimo tikimybę. Pažymėtina, kad tarp paminėtų VAD direktoriaus įsakymų, kurie buvo parengti be Komisijos posėdžio protokolų, nepastebėta piktnaudžiavimo atvejų. Visi skatinamų pareigūnų duomenys sutapdavo su jų pasiekimais ar kitomis nurodytomis progomis.

Atkreiptinas dėmesys, kad Vidaus reikalų ministro 2019-07-22 įsakymu Nr. 1V-645 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto įgyvendinimo Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinėse įstaigose“ panaikintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016-01-11 įsakymas Nr. 1V-13 „Dėl Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybos organizavimo taisyklių patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais. Šiuo metu skatinimo ir apdovanojimo tvarką reglamentuoja Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų skatinimo ir apdovanojimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019-01-15 įsakymu Nr. 1V-55. Galiojanti tvarka yra analogiška panaikintai.

Veiklos srities vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai ir siūlymai dėl jų panaikinimo ar sumažinimo. Įvertinus tai, kad aptartu laikotarpiu tam tikra VAD pareigūnų skatinimų ir apdovanojimų dalis buvo vykdoma nesilaikant nustatytų tvarkų (Komisijos eliminavimas – pagrindinis rizikos veiksnys) ir dėl to atsiradusios korupcijos pasireiškimo tikimybės, siūlytina:

- pagal šiuo metu galiojantį Vidaus tarnybos sistemos pareigūnų skatinimo ir apdovanojimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019-01-15 įsakymu Nr. 1V-55, atnaujinti Skatinimo ir apdovanojimo Vadovybės apsaugos departamente prie Vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašą, patvirtintą VAD direktoriaus 2016-07-27 įsakymu Nr. V-288;
- užtikrinti VAD apdovanojimų ir skatinimų komisijos savalaikį sudarymą;
- įpareigoti VAD Administravimo valdybos Personalo skyriaus vadovą užtikrinti kontrolę bei tinkamą vykdymą rengiant įsakymus dėl VAD pareigūnų skatinimo ir/ar apdovanojimo.

5. VSAT – PAREIGŪNŲ DALYVAVIMO TARPTAUTINĖSE OPERACIJOSE ATRANKŲ IR SIUNTIMO Į JAS ORGANIZAVIMO IR ATSKAITOMYBĖS SRITYJE

VSAT pareigūnų dalyvavimo tarptautinėse operacijose atrankų ir siuntimų organizavimo bei atskaitomybės sritį reglamentuoja Lietuvos Respublikos įstatymai, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai, Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros (toliau – FRONTEX) sprendimai, VSAT vado įsakymai.

Apibendrinus gautą informaciją, dėl VSAT pareigūnų dalyvavimo tarptautinėse operacijose atrankų ir siuntimų organizavimo bei atskaitomybės srities teisinio reglamentavimo pastebėtina, kad nors šią sritį reglamentuoja pakankamai daug teisės aktų, juose labai siaurai arba visiškai neaprašytos atrankų ir siuntimų organizavimo procedūros. Minėto procedūriškai aiškaus reglamentavimo nebuvimas valstybės tarnautojams sudaro galimybę piktnaudžiauti tarnybine padėtimi. Pastebėtina, kad dubliuojasi teisės aktai, reglamentuojantys tą pačią delegavimo į ES institucijas ar kitas užsienio valstybių institucijas konkursų organizavimo tvarką, tai VSAT vado 2012-08-03 įsakymas Nr. 4-573 „Dėl pretendentų dalyvauti Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie Europos Sąjungos valstybių narių išorės sienų valdymo agentūros organizuojamuose mokymuose, koordinuojamose operacijose ir kituose renginiuose atrankos tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – tvarkos aprašas Nr. 4-573) ir VSAT vado 2018-05-17 įsakymas Nr. 4-249 „Dėl VSAT konkurso dėl valstybės tarnautojų delegavimo į Europos Sąjungos institucijas ar kitas užsienio valstybių institucijas tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – tvarkos aprašas Nr. 4-249).

VSAT pareigūnų dalyvavimo tarptautinėse operacijose atrankų organizavimas. VSAT pareigūnų dalyvavimo tarptautinėse operacijose atrankų organizavimą ir koordinavimą vykdo VSAT Tarptautinių operacijų skyriaus (toliau – TOS) ir pasienio rinktinių darbuotojai.

Vadovaujantis VSAT vado 2017-04-05 įsakymu Nr. 4-209 „Dėl bendradarbiavimo su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – tvarkos aprašas Nr. 4-209): „Tarnybos padalinių ir jos struktūrinių padalinių pareigūnų atranka į Europos sienų ir pakrančių apsaugos ir Europos gražinimo pagalbos ir kitus būrius *vykdoma supaprastinta tvarka*: esant poreikiui papildyti numatytus būrius, tarnybos padaliniai ir jos struktūriniai padaliniai TOS ir Štabo Personalo valdybai elektroniniu paštu pateikia kandidatų vardus ir pavardes, visi kandidatai turi atitikti FRONTEX valdančiosios tarybos patvirtintus profilių reikalavimus ir būti patikrinti imuniteto padaliniuose. TOS ir Štabo Personalo valdybos atsakingi darbuotojai, patikrinę teikiamų kandidatų atitikimą profilių reikalavimams, pritaria (nepitaria) dėl teikiamų kandidatų įtraukimo į numatytų būrių sudėtį.“ (8 p.). Šia nuostata nurodoma, kad VSAT pareigūnų dalyvavimo tarptautinėse operacijose atranka vykdoma supaprastinta tvarka, tačiau ši supaprastinta tvarka niekur nėra aprašyta ir vykdoma pagal kiekviename padalinyje savaip nusistovėjusią praktiką.

VSAT pasienio rinktinių darbuotojai, kurie koordinuoja padalinių pareigūnų atrankas į FRONTEX organizuojamas tarptautines operacijas (toliau – koordinatorius), paprastai kartą per metus elektroniniu laišku informuoja padalinių (užkardų ir skyrių) vadovus, kad jiems teiktų kandidatūras, pagal nustatytus reikalavimus. Kai padalinių vadovai pateikia kandidatų sąrašus, koordinatoriai kreipiasi į Personalo padalinį dėl anglų kalbos lygio ir darbo patirties patvirtinimo. Visiems profiliams, vadovaujantis FRONTEX 38/2016 sprendimu, yra aiškiai nustatyti reikalavimai. Profilis priskiriamas atsižvelgiant į pareigūno vykdomas nuolatinės funkcijas. Tai yra, jei pareigūnas nuolat vykdo sienos stebėjimą ir dirba užkarde, kurioje nėra pasienio kontrolės punkto, jam gali būti priskirtas Sienos stebėtojo profilis, kuriam keliami reikalavimai: anglų k. – B1, darbo patirtis – 2 metai. Tačiau tokiam pareigūnui, greičiausiai, nebus suteiktas Pirmos ar Antros linijos dokumentų tikrintojo pažengusio lygio profilis, nes jis neturi tokio darbo patirties, ir anglų kalbos lygis jau turi būti B2. Taip pat pareigūnas, nuolat vykdamas pasienio tikrinimą, pvz., dirbantis oro uostuose, negalės būti priskirtas prie sienos stebėtojo profilio. Pavyzdžiui, VSAT Vilniaus pasienio rinktinės Europos sienos apsaugos būrių (toliau – ESAB) pareigūnų atrankos vykdomos laikantis bendrų principų, numatytų tvarkos aprašo Nr. 4-573 nuostatose, ir kartu atsižvelgiant į FRONTEX teisės aktų reikalavimus (MB Decision 38_2016 EBCGT PROFILES) bei kitus praktinius atrankos metodus. Planuojant operacijas kitiems metams laikomasi taisyklės, kad vienu metu iš vieno padalinio vyktų ne daugiau kaip vienas ar du pareigūnai (dažniausiai vienas). Visos kandidatūros derinamos su pasienio rinktinės vadovybe. Atrinktus kandidatus patikrina Imuniteto padalinio pareigūnai. Įprastai

patikrinami ne tik naujai atrinkti, bet jau ir esantys ESAB sąrašuose ir ketinantys tais metais (ar tam tikru periodu) vykti į operacijas. Kai kandidatūros būna atrinktos, visi naujai atrinktieji sukviečiami į pasienio rinktinę ir jiems koordinatorius trumpai pristato FRONTEX vykdomą veiklą, supažindina su elgesio taisyklėmis, numatytomis FRONTEX elgesio kodekse. Kartu su jais padiskutuoja, įvertina kiekvieno pasirengimą ir motyvacijos priežastis.

Dar 2017 metais kiekvienas kandidatas per Dokumentų valdymo sistemą „Kontora“ rašė prašymus dėl leidimo dalyvauti atrankoje, kuri pagal tvarkos aprašą Nr. 4-573 turėjo būti vykdoma tarnyboje. Po kurio laiko koordinatorius elektroniniu paštu gaudavo patvirtinimą-pritarimą.

Prieš kiekvieną operaciją koordinatorius supažindina kiekvieną pareigūną su tos operacijos operaciniu planu, išsiųsdamas jį kiekvienam elektroniniu paštu. Operacinis planas – pagrindinis dokumentas, kuriame aprašyta: padėtis regione, grėsmės, periodai, koordinavimo struktūra, komunikacijos keliai, komunikacijos su žurnalistais taisyklės, raportavimai apie įvykius, darbo sąlygos ir elgesio taisyklės. Koordinatorius prieš kiekvieną operaciją dar kartą pasikviečia pareigūną į instruktažą, sukonkretina jo tikslus operacijoje, nurodydamas, kad vyksta padėti, semtis patirties, darbe turi laikytis elgesio taisyklių, nes reprezentuoja FRONTEX, savo šalį ir save; kiekvienam įteikiami FRONTEX elgesio ir bendravimo su žurnalistais taisyklių lankstinukai. Nuvykęs į operacijos vietą pareigūnas apie nuvykimą turi pranešti.

Informacija apie pareigūnų dalyvavimą operacijoje įrašoma pasienio rinktinės kalendoriuje, kad likusieji pareigūnai galėtų matyti ir esant būtinybei kreiptusi tarnybinės pagalbos (informacijos) iš kitos šalies.

Apibendrinus surinktą informaciją pastebėtina, kad VSAT pareigūnų dalyvavimo tarptautinėse operacijose atrankų organizavimas ir koordinavimas, vadovaujantis tvarkos aprašo Nr. 4-209 8 punktu, turėtų būti vykdomas supaprastinta tvarka, tačiau ji niekur nėra aprašyta ir vykdoma pagal padaliniuose nusistovėjusiais skirtingas praktikas, o tai reiškia, kad nėra kontrolės (priežiūros) skaidrumo ir objektyvumo užtikrinimo priemonių.

Atsižvelgiant į tai, kad informacija apie galimybes dalyvauti atrankose perduodama ne visiems prieinamai (pvz., ne intranete), o tik padalinių vadovams, galimai ne visus pareigūnus bei tarnautojus ji pasiekia. Be to, tai patvirtina gauti kai kurių pareigūnų nusiskundimai, kad informacija perduodama tik „pažįstamiems“, tai sudaro daug sprendimų laisvės nepotizmo pasireiškimui.

VSAT darbuotojų atrankų ir siuntimų į FRONTEX mokymo renginius organizavimas. VSAT darbuotojų atrankos ir siuntimai į FRONTEX mokymo renginius organizuojami vadovaujantis tvarkos aprašo Nr. 4-209 9 p. nuostatomis, kuriose nurodoma, kad: „Tarnybos padalinių ir jos struktūrinių padalinių darbuotojų atranka ir siuntimas į FRONTEX mokymo renginius bei mokymo projektus (toliau – mokymai) vykdoma šia tvarka: informaciją apie FRONTEX organizuojamus mokymus ir kvietimus teikti kandidatūras MS elektroninėmis priemonėmis arba per dokumentų valdymo sistemą perduoda tarnybos ir/ar jos struktūriniams padaliniais. Tarnybos ir/ar jos struktūriniai padaliniai, gavę informaciją, užtikrina darbuotojų informavimą ir, atsižvelgę į darbuotojų pageidavimus bei įvertinę jų atitikimą FRONTEX mokymų dalyviams nustatytiems reikalavimams, tarnybinius poreikius ir kitas aplinkybes, elektroninėmis priemonėmis arba per dokumentų valdymo sistemą teikia MS reikalavimus atitinkančias kandidatūras. Pateiktų kandidatūrų atitikimą FRONTEX mokymų dalyviams nustatytiems reikalavimams įvertina MS ir elektroninėmis priemonėmis informuoja FRONTEX bei kandidatūras teikusius tarnybos ir/ar jos struktūrinius padalinius apie tarnybos teikiamas dalyvauti mokymuose kandidatūras. Jei tarnybos ir/ar jos struktūriniai padaliniai pateikia kandidatūrų daugiau, negu FRONTEX prašo pateikti, MS sudaro pirmenybinio eiliškumo kandidatūrų sąrašą, kurį, atsižvelgdamas į veiklos sritį, teikia tarnybos vado pavaduotojui arba tarnybos vado pavaduotojui Štabo viršininkui pritarti. Gavęs pritarimą pirmenybinio eiliškumo pagrindu sudarytam kandidatūrų sąrašui, MS elektroninėmis priemonėmis informuoja FRONTEX bei kandidatūras teikusius tarnybos ir/ar jos struktūrinius padalinius apie tarnybos teikiamas dalyvauti mokymuose kandidatūras. Į FRONTEX mokymus siunčiami šio aprašo tvarka atrinkti ir FRONTEX įtraukti į mokymų dalyvių sąrašus tarnybos darbuotojai. FRONTEX kvietimus, kuriuose įrašyti tarnybos darbuotojai, MS elektroninėmis priemonėmis persiunčia tarnybos padaliniui ir/ar tarnybos struktūriniam padaliniui, kuris užtikrina darbuotojų dalyvavimą mokymuose teisės aktų nustatyta tvarka.“

Apibendrinus surinktą informaciją pastebėtina, kad nors šioje srityje ir plačiau aprašytos VSAT darbuotojų atrankų ir siuntimų į FRONTEX mokymo renginius organizavimo procedūros, jos vis vien nėra pakankamai išsamios. Pavyzdžiui, nėra nustatyti procedūrų atlikimo terminai, detalus sprendimų priėmimo kriterijų sąrašas, nenumatytos priimtų sprendimų kontrolės (priežiūros) skaidrumo ir objektyvumo užtikrinimo priemonės, nenustatytos sprendimų apskundimo procedūros ir pan.

VSAT darbuotojų dalyvavimo tarptautinėse operacijose ir FRONTEX mokymo renginiuose atskaitomybė. VSAT darbuotojų dalyvavimo tarptautinėse operacijose ir FRONTEX mokymo renginiuose atskaitomybę reglamentuoja VSAT vado 2019-01-14 įsakymas Nr. 4-6 „Dėl VSAT pareigūnų, dalyvaujančių Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros koordinuojamose operacijose, išlaidų kompensavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais), kuriame nurodoma, kad pareigūnas, grįžęs iš komandiruotės, per 3 darbo dienas turi pateikti VSAT Ekonomikos, strateginio planavimo ir apskaitos valdybos Mokėjimų, apskaitos ir atskaitomybės skyriui avansinę apyskaitą ir atitinkamus komandiruotės metu patirtas faktines išlaidas patvirtinančius dokumentus, po ataskaitos patvirtinimo grąžinti nepanaudotą avanso likutį. Komandiruotės išlaidos kompensuojamos tik tais atvejais, kai pateikiami jas pagrindžiantys dokumentai. Apskaitos dokumentuose turi būti aiškiai identifikuotos išlaidos.

Iki šio tvarkos aprašo patvirtinimo pareigūnui, vykstančiam į tarptautines operacijas, buvo išmokama operacijoje praleistų visų dienų pinigų norma, nereikalaujant atsiskaityti, kur jie buvo panaudoti. Po komandiruočių pareigūnai pateikia rašytines ataskaitas VSAT, pasienio rinktinės vadovybei ir anglų kalba – FRONTEX.

Apibendrinus surinktą informaciją, dėl dalyvavimo tarptautinėse operacijose atskaitomybės, grėsmių galimam korupcijos pasireiškimui nenustatyta, o dėl to, kad kai kurių pareigūnų komandiruotės metu galimai patirtos išlaidos gerokai skiriasi nuo kitų, manytumėme, kad su pareigūnais reiktų ta tema daugiau pakalbėti prieš juos siunčiant.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo: pakeisti VSAT bendradarbiavimo su Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra tvarkos aprašą, panaikinti vieną iš dubliuojančių teisės aktų, reglamentuojančių tą pačią delegavimo į ES institucijas ar kitas užsienio valstybių institucijas konkursų organizavimo tvarką.

6. MD – ASMENŲ PRIĖMIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS PILIETYBĖS KLAUSIM AIS SRITYJE

Vertinimas dėl KPĮ 6 straipsnio 4 dalies 3 punkto (ar atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti). Pagrindiniai prašymų dėl Lietuvos Respublikos (LR) pilietybės tvarką reglamentuojantys teisės aktai – Lietuvos Respublikos pilietybės dokumentų rengimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013-04-03 nutarimu Nr. 280 (toliau – Pilietybės tvarkos aprašas), Teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančio pažymėjimo ir lietuvių kilmę patvirtinančio pažymėjimo išdavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Vyriausybės 2013-04-03 nutarimu Nr. 281 (toliau – Pažymėjimų aprašas), Priesaikos Lietuvos Respublikai tvarkos aprašas, patvirtintas Vyriausybės 2006-03-29 nutarimu Nr. 312 (toliau – Priesaikos aprašas).

2019-07-01 įvykdyta migracijos reforma, pagal kurią migracijos valdymo funkcijos perduotos iš apskričių vyriausiųjų policijos komisariatų migracijos padalinių Migracijos departamentui. Nors šiame aprašyme analizuojamas laikotarpis nuo 2019-01-01 iki 2019-06-30, įvertinti ir teisės aktų pakeitimai, įsigalioję 2019-07-01.

Pagal Pilietybės tvarkos aprašą, prašymų dėl LR pilietybės atkūrimo, LR pilietybės atsisakymo, LR pilietybės suteikimo supaprastinta ar natūralizacijos tvarka, LR pilietybės grąžinimo pagal Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 21 straipsnio 1–4 dalis ir prašymų dėl vaikų LR pilietybės priėmimą reglamentuoja šio aprašo III skyriaus nuostatos.

Pagal Pažymėjimų aprašą prašymų išduoti (pakeisti) teisę atkurti LR pilietybę patvirtinantį pažymėjimą arba prašymo išduoti (pakeisti) lietuvių kilmę patvirtinantį pažymėjimą (toliau abu kartu – prašymas dėl pažymėjimo) priėmimą reglamentuoja šio aprašo III skyrius.

Priesaikos apraše (redakcija iki 2019-07-01) nebuvo įtvirtina nuostatų, reglamentuojančių MD darbuotojo veiksmus priimant prašymą dėl priesaikos. Pagal Priesaikos aprašą (redakcija po 2019-07-01) prašymų dėl priesaikos priėmimą reglamentuoja šio aprašo 4² punktas.

Pagal 2019-07-01 įsigaliojusius Pilietybės tvarkos aprašo, Pažymėjimo aprašo, Priesaikos aprašo pakeitimus, numatyti atvejai, kada prašymas dėl LR pilietybės, prašymas dėl pažymėjimo, prašymas dėl priesaikos nepriimamas ir kartu su pateiktais dokumentais grąžinamas juos pateikusiam asmeniui, raštu nurodžius (pažymėjus) grąžinimo priežastį ir žodžiu suteikus reikiamą informaciją (iki 2019-07-01 prašymo nepriėmimo atvejai nebuvo numatyti). Atsižvelgiant į tai, kad šiuose aprašuose įtvirtintos imperatyvios taisyklės (t. y. MD darbuotojui nepalikta diskrecija spręsti dėl prašymo priėmimo šiais atvejais), taip pat į tai, kad atvejai apibrėžti konkrečiai, pateiktas baigtinis sąrašas, be to, atsisakymo priežastys nurodomos raštu, šios nuostatos vertintinos kaip neatitinkančios KPĮ 6 str. 4 d. 3 p.

Įvertinus praktikoje MD darbuotojų atliekamus veiksmus priimant prašymą (pvz., įsitikinti teisėtu užsieniečio buvimu LR, patikrinti valstybės rinkliavos sumokėjimą, sutikrinti dokumentus, užregistruoti prašymą sistemoje), atsižvelgus į tai, kad šie veiksmai nėra apibrėžti viename teisės akte, taip pat į tai, kad Pažymėjimo apraše, Priesaikos apraše detalčiau išvardinami priimant prašymą atliekami veiksmai negu Pilietybės tvarkos apraše, nors iš esmės atliekami analogiški veiksmai, rekomenduotina parengti ir išplatinti atmintinę MD darbuotojams, kurioje būtų detalčiai nurodyta, kokie veiksmai atliekami priimant asmenų prašymus dėl pilietybės. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2019-07-01 prašymai dėl pilietybės priimami MD teritoriniuose padaliniuose, svarbu, kad asmenys bet kuriame padalinyje būtų aptarnaujami vienodai, todėl vienodų priėmimo taisyklių išplatinimas itin svarbus.

Atlikus vertinimą teigtina, kad:

1) pagrindiniai pilietybės prašymų priėmimą reglamentuojantys teisės aktai – Vyriausybės nutarimai – paskelbti teisės aktų registre. Pilietybės skyriaus nuostatai, Pilietybės skyriaus darbuotojų pareigybių aprašymai patvirtinti MD direktoriaus įsakymais, juose aiškiai apibrėžta funkcija priimti prašymus. Su šiais teisės aktais darbuotojai supažindinti pasirašytinai, nukreipus per dokumentų valdymo sistemą ir (arba) jie paskelbti viešai teisės aktų registre, MD žinių bazėje.

Detalčiai pilietybės prašymo priėmimo procedūra ir prašymą priimančio Migracijos darbuotojo veiksmai nėra aprašyti viename teisės akte, dėl to siūlytina šią informaciją susisteminti ir su ja supažindinti MD darbuotojus, priimančius prašymus dėl pilietybės – t. y. parengti atmintines darbuotojams.

2) priimant MD teisės aktus, reglamentuojančius atskirų darbuotojų uždavinius, funkcijas, atsižvelgta į teisės aktais nustatytus Migracijos departamento uždavinius, funkcijas, nurodytus Pilietybės įstatyme ir Vyriausybės nutarimuose;

3) nenustatyta, kad ar MD priimtuose teisės aktuose apibrėžti atskirų darbuotojų uždaviniai ir funkcijos būtų nepakankami MD uždaviniams ir funkcijoms įgyvendinti;

4) MD priimti teisės aktai užtikrina aiškų atskirų darbuotojų pavaldumą ir atskaitingumą (jis aiškiai įvardintas pareigybių aprašymuose);

5) vertinant, ar priimti teisės aktai reglamentuoja darbuotojų veiklos ir sprendimų priėmimo vidaus kontrolės (prevencinės, einamosios, paskesniosios) procedūras, ar tokia kontrolė yra vykdoma, ar ji veiksminga, pažymėtina, kad 2019-07-01 MD įkurtas Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyrius (šiuo metu skyriuje nedirba nei vienas darbuotojas).

7) yra priimtas MD darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartį, etikos kodeksas, su juo supažindinti MD darbuotojai;

8) pagrindiniai klausimai, susiję su pilietybės prašymų priėmimu, reglamentuoti Vyriausybės nutarimais, kurie peržiūrėti rengiant teisės aktų pakeitimus dėl migracijos reformos. Planuojama šių teisės aktų peržiūra dėl diegiamos Lietuvos migracijos informacinės sistemos (toliau – MIGRIS).

Vertinimas dėl KPĮ 6 straipsnio 4 dalies 4 punkto (ar veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu). Pagal Pilietybės tvarkos aprašo, Pažymėjimų aprašo, Priesaikos aprašo nuostatas (šių teisės aktų redakcijas, galiojusios iki

2019-07-01) MD ir priima prašymus, ir priima sprendimus dėl prašymų pagal Pilietybės įstatymo 16 str., 17 str. 1 d., 27 str., 45 str. 10 d., 45 str. 11 d., taip pat prašymus dėl pažymėjimo.

Patikrinus MD darbo reglamentą, patvirtintą MD direktoriaus 2016-12-30 įsakymu Nr. 3K-161, Pilietybės skyriaus nuostatus, patvirtintus MD direktoriaus 2018-01-18 įsakymu Nr. 3K-15, Pilietybės skyriaus darbuotojų pareigybių aprašymus, nustatyta, kad minėtais atvejais darbuotojai, kurie priima prašymus, nėra įgalioti priimti sprendimų dėl šių prašymų (sprendimą priima MD direktorius arba skyriaus vedėjas). Analogiškas principas išlaikytas ir po teisės aktų pakeitimų 2019-07-01.

Įvertinus tai, kas išdėstyta, teisės aktų tikslinti nesiūloma.

Atlikus vertinimą teigtina, kad:

1) MD priimti būtini teisės aktai (įstatymų ir kitų teisės norminių aktų pagrindu), detalizuojantys prašymo priėmimo procedūrą, paskirti įgalioti asmenys. Terminai, reikalavimai pateikiamiems dokumentams nustatyti Vyriausybės nutarimuose.

2) aiškiai ir tiksliai numatyti sprendimus priimantys ir pažymėjimus išduodantys asmenys;

3) priimant prašymus naudojamos informacinės technologijos (Viešųjų paslaugų, susijusių su asmens ir kitų dokumentų išdavimu, konsultavimu, teikimo LR piliečiams ir užsieniečiams informacinėje sistema, Užsieniečių registras, taip pat diegiama MIGRIS, kuri bus taikoma priimant prašymus dėl pilietybės, numatoma – 2020 m. – 2021 m.);

3) veiksnių sprendimo tvarka numatyta Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatyme;

4) skundų dėl asmenų priėmimo pilietybės klausimais negauta.

Vertinimas dėl KPI 6 straipsnio 4 dalies 7 punkto (ar anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų). 2017 m. buvo atlikta korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas ir korupcijos rizikos analizė dėl asmenų priėmimo leidimų laikinai gyventi išdavimo, LR pilietybės, vizų išdavimo klausimais.

Pateiktos šios rekomendacijos:

1. periodiškai organizuoti asmenų aptarnavimo ir korupcijos prevencijos mokymus, organizuoti psichologo konsultacijas, siekiant gerinti darbuotojų psichologinį mikroklimatą, mažinti korupcijos pasireiškimo riziką;

2. parengti Asmenų aptarnavimo atmintinę, kurioje būtų pateikiamos asmenų aptarnavimo rekomendacijos, standartinės frazės, kt., siekiant suvienodinti asmenų aptarnavimo praktiką;

3. patvirtinti MD dovanų politiką, siekiant informuoti darbuotojus, kaip jie turi elgtis, jei jiems siūloma padėka / kyšis, kaip įforminti ir grąžinti gautas materialines padėkas / kyšius, kt.;

3. vienodinti dokumentų su trūkumais priėmimo praktiką. Darbuotojų susirinkimų metu periodiškai analizuoti, kada, vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, galima priimti tokius dokumentus, kokie turi būti tolesni darbuotojų veiksmai;

4. atsižvelgiant į teisės aktų antikorporcinį vertinimą, parengti Leidimų laikinai gyventi tvarkos aprašo pakeitimų projektą.

Nustatyta, kad MD direktoriaus 2018-04-24 įsakymu Nr. 3K-87 patvirtinta Klienu aptarnavimo Migracijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos atmintinė. Joje, be kita ko, įtrauktos nuostatos, reglamentuojančios bendravimą su klientu priėmimo metu (pateiktos standartinės frazės, vengtinios frazės ir kt.), taip pat problemų sprendimą. Tuo pačiu įsakymu (2018-04-24 Nr. 3K-87) patvirtinta Nulinės tolerancijos korupcijai Migracijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos politika. Joje nurodyta, kaip turi elgtis MD darbuotojai, jei jiems siūloma padėka / kyšis, kaip įforminti ir grąžinti gautas materialines padėkas ir kt. Su minėtais įsakymais supažindinti visi darbuotojai, jie paskelbti MD žinių bazėje, skirtoje MD darbuotojams.

MD darbuotojams 2018 m. buvo organizuoti 3 mokymai asmenų aptarnavimo kokybės gerinimo ir korupcijos prevencijos klausimais. 2019 m. atskiri asmenų aptarnavimo ir korupcijos prevencijos mokymai nebuvo organizuoti. Tačiau visuotinių MD darbuotojų susirinkimų metu primenami pagrindiniai principai, susiję su korupcijos apraiškų netoleravimu.

Siūlytina organizuoti asmenų aptarnavimo kokybės gerinimo (akcentuojant ir darbuotojų vaidmenį aptarnaujant asmenis – gebėjimą valdyti situaciją, bendravimo psichologiją) mokymus.

2019-01-01 – 2019-06-30 pilietybės klausimais MD aptarnauta 616 asmenų, priimta 220 prašymų, papildomai pateikta dokumentų – 81, kitais pilietybės klausimais – aptarnauti 222 asmenys.

Analizuojamu laikotarpiu nebuvo gauta skundų dėl asmenų priėmimo MD, nebuvo pradėta administracinių procedūrų ar tarnybinių nusizengimų tyrimų dėl šių klausimų. 2019 m. sukurtas specialus MD el. pašto adresas pranesk@migracija.gov.lt, skirtas pranešimams apie korupciją, šiuo el. paštu negauta pranešimų apie korupciją dėl asmenų priėmimo pilietybės klausimais. Yra sukurta galimybė pateikti skundą taip pat ir užpildžius formą MD interneto svetainėje <http://migracija.lrv.lt/lt/korupcijos-prevensija> (skundų negauta).

Darbuotojų, priimančių prašymus pilietybės klausimais, apklausos rezultatai. 2019 m. rugpjūčio – rugsėjo mėn. buvo vykdoma MD darbuotojų, priimančių prašymus pilietybės klausimais, anoniminė apklausa. Apklausoje dalyvavo 7 respondentai (Pilietybės skyriaus darbuotojai). Apklausos tikslas – įvertinti, ar priimdami asmenis darbuotojai vadovaujasi Vyriausybės nutarimais ir kitomis teisės aktų nuostatomis, ar nustatyta (yra buvę) korupcijos apraiškų, nustatyti darbuotojų suvokimo apie korupcijos apraiškas ir prevenciją lygį. Atsižvelgus į atsakymus, darytina išvada, kad darbuotojų nėra bandoma paveikti jokiais būdais, kurie galėtų daryti įtaką jų sprendimams. Be to, vertinant respondentų atsakymus, galima daryti išvadą, kad informacijos apie korupcijos prevenciją pakanka, tačiau atsižvelgus į 2019-07-01 įvykusią migracijos reformą, reikalinga periodiškai atnaujinti informaciją korupcijos prevencijos tema, siekiant apmokyti naujai priimtus darbuotojus, gilinti ir plėsti esamų darbuotojų žinias.

Vertinimo išvados ir rekomendacijos:

1. Teisės aktai, susiję su prašymų dėl pilietybės priėmimu, peržiūrėti 2019 m. I pusmetyje, taip pat numatoma juos peržiūrėti įdiegiant MIGRIS prašymų pateikimo ir nagrinėjimo procese.

2. Detaliai pilietybės prašymo priėmimo procedūra ir prašymą priimančio Migracijos darbuotojo veiksmai nėra aprašyti viename teisės akte, dėl to siūlytina šią informaciją susisteminti ir su ja supažindinti MD darbuotojus, priimančius prašymus dėl pilietybės – t. y. parengti atmintines darbuotojams.

3. Imtis priemonių, siekiant užtikrinti, kad prašymą priimtų ir nagrinėtų skirtingi darbuotojai.

4. 2019-07-01 MD įkurtas Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyrius, atsakingas už korupcijos prevenciją ir vidaus tyrimus, tačiau šiuo metu skyriuje nedirba nei vienas darbuotojas. Priėmus Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus vedėją, reikalinga įvertinti poreikį detalizuoti ir teisės aktuose apibrėžti vidaus kontrolės procedūras.

5. Siūlytina organizuoti mokymus asmenų aptarnavimo tema, taip pat periodiškai atnaujinti informaciją korupcijos prevencijos tema, siekiant apmokyti naujai priimtus darbuotojus, gilinti ir plėsti esamų darbuotojų žinias.

7. VTD – CENTRALIZUOTOS VALSTYBĖS TARNAUTOJŲ ATRANKOS SRITYJE

Esamos situacijos analizė ir teisinis reglamentavimas:

Valstybės tarnybos įstatymo (toliau – VTĮ) 11 str. nustatyta:

1. Pagal valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų poreikį konkursus į įstaigų vadovų ir karjeros valstybės tarnautojų bei atrankas į pakaitinių valstybės tarnautojų pareigas Vyriausybės nustatyta tvarka pagal patvirtintus ir viešai paskelbtus vertinimo metodus ir kriterijus centralizuotai organizuoja Vyriausybės įgaliota įstaiga.

2. Į padalinio vadovo ar aukštesnės ir įstaigos vadovo pareigas priimančiam asmeniui Vyriausybės įgaliota įstaiga atrenka 2 geriausiai centralizuotame konkurse įvertintus pretendentes.

3. Į pareigas priimančio asmens priima galutinį sprendimą, kurį iš šio straipsnio 2 dalyje nurodytų pretendentes priimti į valstybės tarnautojo pareigas.

4. Vyriausybės įgaliota įstaiga atrenka valstybės tarnautojus į šio straipsnio 2 dalyse nenurodytas valstybės tarnautojų pareigas.

5. Valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos į pareigas priimančio asmens ir (ar) jo įgalioti asmenys dalyvauja centralizuoto konkurso procedūrose.

6. Vyriausybės nustatyta tvarka konkurso metu stebėtojo teisėmis gali dalyvauti valstybės ar savivaldybės institucijoje ar įstaigoje veikiančios profesinės sąjungos ar darbo tarybos atstovai bei kiti visuomenės atstovai.

VTD nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2018-12-31 d. įsakymu Nr. 1V-983 (9 p. nurodyta, kad VTD centralizuotai organizuoja konkursus į įstaigų vadovų ir karjeros valstybės tarnautojų bei atrankas į pakaitinių valstybės tarnautojų pareigas; atlieka VTĮ 11 str. nustatytas funkcijas ir veiksmus).

Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-11-28 nutarimu Nr. 1176.

Pretendentų į įstaigos vadovo, priimamo konkurso būdu, pareigas kompleksinio vertinimo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas VTD direktoriaus 2019-02-13 įsakymu Nr. 27V-25.

Pretendentų vertinimo komisijoje, naudojant telekomunikacijų galinius įrenginius, tvarkos aprašas, patvirtintas VTD direktoriaus 2019-03-28 įsakymu Nr. 27V-63.

Užsienio kalbų mokėjimo tikrinimo priimant į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2013-05-21 įsakymu Nr. 1V-447.

Veiklos srities vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai. Aprašomos sąlygos, įvykiai ir aplinkybės, susijusios su Korupcijos prevencijos įstatymo 6 str. 4 d. įtvirtintais kriterijais, galinčios sudaryti prielaidas korupcijai.

Centralizuotos atrankos procesas ir korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas. Remiantis kriterijumi – atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti, parengtas Centralizuotos atrankos detalus proceso aprašymas (planuojama patvirtinti 2019-11-04).

Pagal Centralizuotos atrankos detalų proceso aprašymą įvertinta korupcijos pasireiškimo tikimybė ir pateikti siūlymai:

1. Subproceso pavadinimas: konkurso paskelbimas ir darbas su pretendentu pateiktas dokumentais.

Pretendentai į valstybės tarnautojo pareigas turi atitikti specialiuosius reikalavimus, nustatytus pareigybės aprašyme. Pareigybės aprašymus, vadovaujantis VTĮ tvirtina atskiros įstaigos vadovas remiantis Pareigybių aprašymo ir vertinimo metodika, kurioje taip pat nurodyti privalomi darbo patirties reikalavimai. Atrankų skyriaus (toliau – AS) specialistas patikrina atitikimą Metodikai. Nėra numatyta paskesnė kontrolė. AS specialistas priima galutinį sprendimą dėl pareigybės tinkamumo. Siūlytina nustatyti paskesnę kontrolę, pvz. koordinatoriui ar vadybininkui.

Patvirtinus pareigybės aprašymą, iškart turėtų būti perduodama vadybininkams, pvz. Nustatant vadybininkams kvotas per savaitę/mėn. Vadybininkas vienasmeniškai priima sprendimą, tačiau praktikoje, esant abejonėms dėl atitikimo pareigybės aprašyme nustatytiems specialiesiems reikalavimams – kreipiamasi papildomai į asmenį, turintį teisę atkurti statusą. Rekomenduotina tai apibrėžti kaip taisyklę. Nepatvirtintas nusišalinimo mechanizmas.

Pretendentų atitikimą bendriesiems ir specialiesiems reikalavimams patikrina tik vadybininkas. Siūlytina, kaip paskesnę kontrolę, nustatyti ir komisijos nariams.

Atnaujinti klausimyno formą – nustatant pretendento pareigą atsakyti dėl Viešų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo pažeidimo (dabartiniame Konkursų apraše forma nepilna). Nepatvirtintas nusišalinimo mechanizmas.

Konkursų apraše nustatyta, jog VTD gali paprašyti pagrįsti atitikimą specialiesiems reikalavimams. Siūlytina nustatyti taisyklės, kada konkrečiai reikia užsiprašyti pretendentų papildomos informacijos. Siūlytina nustatyti, ar įstaiga komisijos narį gali deleguoti raštu/el. paštu/įsakymu ir pan.

2. Subproceso pavadinimas: pretendentų į įstaigų vadovus kompleksinis vertinimas. Vykdyti kompleksinį vertinimą nenumatyta 2 AS specialistų skyrimo tvarka. Nepatvirtintas nusišalinimo mechanizmas. Nenumatyta tvarka, kaip komisija turėtų atsižvelgti į kompleksinio vertinimo išvadą.

3. Subproceso pavadinimas: komisijos sudarymas ir informavimas. Nenumatyta komisijų sudarymo tvarka. Svarstyti atsitiktinis/automatizuotas komisijų sudarymas konkrečiam konkursui (pvz., kaip bylų paskyrimas teisėjams). Nepatvirtintas nusišalinimo mechanizmas tiek VTD darbuotojams, tiek įstaigų darbuotojams, tiek deleguojančių asmenų (įstaigų vadovų). Nenumatyta komisijos narių kvalifikacijos kėlimas (kursai/mentorius ir pan.)

4. Subproceso pavadinimas: pasiruošimas komisijos posėdžiui. Napatvirtintas nusišalinimo mechanizmas tiek VTD darbuotojams, tiek įstaigų darbuotojams, tiek deleguojančių asmenų (įstaigų vadovų), sužinojus apie pretendentes.

5. Subproceso pavadinimas: komisijos posėdis. Nėra aišku, ar konkurso eigoje (vertinami kiti pretendentai) galėtų dar ateiti pretendentes pavėlavęs daugiau nei 15 min ar ne. Svarstyta dėl komisijos darbo reglamento: pirmininko, sekretoriaus, narių teisės ir pareigos, įvairių situacijų sprendimas, kas priima sprendimą dėl nusišalinimo ir pan.

Problematika: žemesnėms pareigoms keliami ir mažesni reikalavimai, aukštesnėms – aukštesni. Svarstyta nusibrėžti diagramą pareigybių grupėms taikomą vertinimą, vertinimo metodus ir pan. Vertinimas nuo 1 iki 10 balų (kaip nustatyta Konkursų apraše) yra galimai ydingas, nes vieno komisijos nario subjektyvus vertinimas gali kardinaliai pakeisti konkurso rezultatus.

Nenustatyta tvarka atrinkti geriausią pretendentes, kai keli pretendentes surenka vienodą balų skaičių.

6. Subproceso pavadinimas: konkurso rezultatų archyvavimas ir veiksmai po konkurso. Korupcijos pasireiškimo tikimybės neidentifikuota.

7. Subproceso pavadinimas: nuotolinė atranka. Korupcijos pasireiškimo tikimybės neidentifikuota.

8. Subproceso pavadinimas: duomenų stebėseną. Nėra nustatyta paskesnė komisijos narių pačio vertinimo kokybės kontrolė: garso įrašų perklausymas, analizavimas, rekomendacijų pateikimas ir pan.

Vertinamuoju laikotarpiu buvo gauti 5 skundai dėl centralizuotos atrankos: 1 skundas dėl neleidimo dalyvauti konkurse, esant Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo pažeidimams (vyksta teisminis procesas); 2 skundai dėl komisijos nario (įstaigos atstovas) galimo šališkumo (nepasitvirtino); 1 skundas dėl tvarkos atrinkti geriausią pretendentes, kai keli pretendentes surenka vienodą balų skaičių (teisės normų aiškinimas); 1 skundas dėl į pareigas priimančio asmens pasirinkimo vieno iš dviejų pretendentų (į padalinio vadovus) (išaiškinta procedūra, skundo motyvai nepasitvirtino).

Pasiūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

- nustatyti Centralizuotų konkursų (atrankų) detalų proceso aprašymą;
- nustatyti centralizuotuose konkursuose (atrankose) dalyvaujančių darbuotojų nusišalinimo /nušalinimo mechanizmą.
- nustatyti komisijos narių skyrimo tvarką
- nustatyti komisijos darbo reglamentą.

8. TVŪD – TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ RENGIMO, SUTARČIŲ SUDARYMO, ATSTOVAVIMO TEISMUOSE VEIKLOS SRITYSE

Teisės aktų projektų rengimas. TVŪD turi teisę rengti ar dalyvauti rengiant teisės aktų (išskyrus įstatymus ir Lietuvos Respublikos Seimo nutarimus) (toliau – teisės aktai) projektus (TVŪD nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2002-09-02 įsakymu Nr. 416 „Dėl Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“, 17.2 p.). TVŪD teisės aktų projektus pagal kompetenciją rengia Teisės ir veiklos administravimo skyrius (toliau – TVAS), kuris vadovaudamasis savo skyriaus nuostatais, patvirtintais TVŪD direktoriaus 2017-12-12 įsakymu Nr. 8V-275, (toliau – TVAS nuostatai), TVŪD vadovybės pavedimu, savo iniciatyva ir pagal kitų TVŪD administracijos padalinių pateiktus duomenis ir informaciją TVAS rengia teisės aktų projektus rengia, dalyvauja kitų institucijų ir įstaigų teisės aktų rengime, derina ir vizuoja parengtus teisės aktus.

Teisės aktų projektų rengimo funkciją atlieka TVAS vyriausieji specialistai ir teisininkai, analizuojantys ir vertinantys teisės aktus bei rengiantys teisinio pobūdžio dokumentus. TVŪD personalo veiklos, tarnybos eigos, komandiruočių, atostogų suteikimo teisės aktų projektus rengia, derina ir vizuoja personalo administravimo funkcijas atliekantis TVAS patarėjas. Minėtos funkcijos įtvirtintos TVAS valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis (toliau – darbuotojai) pareigybių aprašymuose.

Teisės aktų projektų rengimą, derinimą ir vizavimą reglamentuoja TVŪD darbo reglamentas (toliau – Reglamentas), patvirtintas TVŪD direktoriaus 2011-03-07 įsakymu Nr. 8V-45.

Pagal TVŪD vykdomas funkcijas didžiausią dalį rengiamų TVAS teisės aktų projektų sudaro valstybės ilgalaikio, trumpalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto perdavimas kitoms įstaigoms bei institucijoms valdyti, naudoti ir disponuoti juo patikėjimo teise ar valdyti ir naudotis panaudos pagrindais. Analizuojamu laikotarpiu pagal TVŪD kompetenciją parengti 3 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektai, vertinti ir derinti kitų institucijų parengti teisės aktų projektai.

Darbo grupės nuomone TVŪD teisės aktų projektų rengimo procesas yra detaliam reglamentuotas, vertinimo metu nenustatytas TVŪD rengiamų teisės aktų projektų neatitikimas Teisės aktų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013-12-23 įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, reikalavimams.

Sutarčių sudarymas. TVŪD įgyvendina vidaus reikalų sistemos centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas dėl vidaus reikalų ministrui pavestose valdymo srityse veikiančių perkančiųjų organizacijų pirkimų. Vadovaujantis Prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo, atlikimo bei atskaitomybės taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010-12-28 įsakymu Nr. 1V-809 „Dėl teisės atlikti vidaus reikalų sistemos centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas suteikimo Turto valdymo ir ūkio departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo, atlikimo bei atskaitomybės taisyklių patvirtinimo“, 43.3, 43.4, 51.2, 52.2 p., bei Reglamento 51 p., TVAS pagal kompetenciją rengia viešojo pirkimo-pardavimo sutartis ir jas teikia šioms įstaigoms: VRM, MD, IRD, ADIC, RPD, VTD, FNNT, VRM Medicinos centrai, koncertinei įstaigai VRM Reprerzentacinio pučiamųjų orkestrui.

TVAS rengia valstybės nekilnojamojo turto perdavimo valdyti ir naudoti panaudos pagrindais, nekilnojamojo turto nuomos sutartis. TVAS rengiamų ir TVŪD sudaromų sutarčių vizavimo, pasirašymo tvarka reglamentuota Reglamento IV skyriaus „Teisės aktų ir kitų dokumentų projektų rengimas“ III skirsnyje „Viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių ir kitų sutarčių ir susitarimų, sudaromų vykdamas Departamentui nustatytas funkcijas, ūkinę bei finansinę veiklą, projektų rengimas, derinimas, vizavimas ir pasirašymas“, nurodant konkrečius asmenis ir administracijos padalinius, dalyvaujančius sutarties rengimo, pasirašymo procedūrose, nurodomi terminai, per kuriuos privalo būti atliktos procedūros. Sutarčių rengimo funkcijos reglamentuotos TVAS nuostatų 3.3 ir 6.1 p., TVAS valstybės tarnautojų ir darbuotojų, vykdančių šią funkciją, pareigybių aprašymuose.

Vertinimo metu peržiūrėti TVŪD administracijos padalinių, kurių funkcijos susijusios su TVŪD sudaromų sutarčių rengimu, vykdymu, kontrole, nuostatai, valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymai, tvarkos.

TVŪD sudarytas ilgalaikio ir trumpalaikio materialiojo bei nematerialiojo turto įsigijimo sutartis, valstybės nekilnojamojo turto panaudos ir nuomos sutartis bei žemės panaudos sutarčių administravimo funkcijas vykdo Aprūpinimo skyrius.

Aprūpinimo skyrius pagal TVŪD Aprūpinimo skyriaus nuostatus, patvirtintus TVŪD direktoriaus 2017-12-12 įsakymu Nr. 8V-275, „vykdo TVŪD sudarytas ilgalaikio, trumpalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto viešojo pirkimo-pardavimo sutartis (4.5 p.), nekilnojamojo turto panaudos ir nuomos sutartis (5.3 p.), administruoja TVŪD sudarytas žemės panaudos sutartis (5.5 p.).“

Reglamento 60 p. nustato, kad „už Departamento sudaromų sutarčių ar susitarimų vykdymo organizavimą ir kontrolę pagal kompetenciją yra atsakingi Departamento skyrių vedėjai“. Aprūpinimo skyriaus vedėjo pareigybės aprašyme, patvirtintame TVŪD direktoriaus 2019-02-11 įsakymu Nr. 8V-27, reglamentuota tik turto pirkimo sutarčių kontrolė (5.3 p.), nors skyrius vykdo ir kitokio pobūdžio sutartis. Pažymėtina, kad Aprūpinimo skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašyme, patvirtintame TVŪD direktoriaus 2019-02-11 įsakymu Nr. 8V-27, nustatyta funkcija „pagal kompetenciją kontroliuoja Departamento sudarytų žemės bei kitų nekilnojamojų daiktų nuomos bei panaudos sutarčių vykdymą.“ (5.9 p.), vyresniojo specialisto pareigybės aprašyme, patvirtintame TVŪD direktoriaus 2019-02-11 įsakymu Nr. 8V-27, – „pagal kompetenciją

kontroliuoja Departamento sudarytų turto pirkimo ar panaudos sutarčių vykdymo eiga” (5.1 papunktis). Atsižvelgiant į Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos vidaus kontrolės aprašo, patvirtinto TVŪD direktoriaus 2017-03-30 įsakymu Nr. 8V-59, 8.1.3 papunktį, funkcijų priskyrimas vienai pareigybei sutarčių vykdymo ir lygiagrečiai sutarčių kontrolės srityje, gali sąlygoti klaidų, kitų neteisėtų veikų riziką.

Analogiškas atvejis pastebėtas Ūkio skyriaus veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose. Ūkio skyrius pagal kompetenciją organizuoja veiklą ir vykdo nekilnojamojo turto administravimo paslaugų teikimo, rangos darbų sutartis. Ūkio skyriaus patarėjo (nekilnojamojo turto administravimo ir techninės priežiūros srityje) pareigybės aprašymo, patvirtinto TVŪD direktoriaus 2019-02-11 įsakymu Nr. 8V-27, 5.10 papunktyje nustatyta TVŪD sudaromų rangos darbų sutarčių vykdymo funkcija, tačiau neregamentuota rangos darbų sutarčių vykdymo kontrolės funkcija, kurią turėtų vykdyti pagal kompetenciją skyriaus vedėjas (Reglamento 60 p.).

Susipažinus su analizuojamo laikotarpio TVŪD sudaromų sutarčių kontrolės procedūrų atlikimo eiga, pastebėta, kad asmenų, atliekančių sutarčių vykdymo ir sutarčių kontrolės funkcijas, pareigybių aprašymuose įtvirtinta funkcija – „*vykdyti einamąją finansų kontrolę*”. TVŪD finansų kontrolės taisyklių, patvirtintų TVŪD direktoriaus 2003-09-12 įsakymu Nr. 8V-88, 13 punkte nustatyta, kad einamąją ūkinių operacijų finansų kontrolę atlieka „*darbuotojas, atsakingas už sutarties, kurios pagrindu atliekama ūkinė operacija, vykdymą (...)*“, o „*...paskesniąją finansų kontrolę atlieka Departamento administracijos padalinių vadovai (...)*” (*Finansų kontrolės taisyklių 21 p.*). Darbo grupės nuomone pareigybių aprašymų nuostatos neatitinka Finansų kontrolės nuostatų, todėl turėtų būti peržiūrėti pareigybių aprašymai ir formuluotės patikslintos pagal Finansų kontrolės taisyklių reglamentavimą.

Analizuojamu laikotarpiu TVŪD sudarė 3 viešojo pirkimo-pardavimo sutartis, žymimas slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, kurias rengė ir derino TVAS specialistai.

TVŪD direktorius 2018-02-27 įsakymu Nr. 8V-44 patvirtino TVŪD administracijos padalinių pareigybių, kurias užimantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, sąrašą (2019-02-21 įsakymo Nr. 8V-34 redakcija).

TVŪD valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybėms, kurioms nustatyta teisės aktų projektų rengimo, sutarčių rengimo ir vykdymo, kitos įslaptintos informacijos valdymo ir administravimo funkcija, įgyvendinant Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo reikalavimus, pareigybių aprašymuose įtvirtinta nuostata „*atitikti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, būtinus išduodant asmens patikimumo pažymėjimą arba išduodant leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima slaptumo žyma, nustatyta šiai pareigybei Turto valdymo ir ūkio departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus patvirtintame pareigų, kurias einantiems asmenims reikia leidimų dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, sąraše*”. Darbo grupės nuomone TVŪD įslaptintų teisės aktų projektų ir sutarčių rengimo procesas yra reglamentuotas.

Atstovavimas teismuose. TVAS nuostatuose nustatyta teisė TVAS atstovauti TVŪD visose teismų instancijose. TVAS valstybės tarnautojų ir darbuotojų, atliekančių teismo procesinių dokumentų projektų rengimo funkciją, pareigybių aprašymuose nustatyta funkcija „*atstovauti TVŪD teismuose*”, „*atstovauti TVŪD teisminėse institucijose*” ir „*TVŪD direktoriaus pavedimu atstovauti TVŪD visų instancijų teismuose*”. Konkrečiam asmeniui teisė atstovauti TVŪD teismuose, esant poreikiui, suteikiama TVŪD direktoriaus įsakymu. Darbo grupės nuomone atstovavimo teismuose funkcija teisės aktuose yra reglamentuota.

Pasiūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo. Įvertinus analizuojamą veiklos sritį reglamentuojančius dokumentus, darytina išvada, kad TVŪD teisės aktų projektų rengimo, sutarčių sudarymo, atstovavimo teismuose procedūrų atlikimo eiga yra gana išsamiai ir detaliam reglamentuota, procedūrų atlikimui priimti būtini teisės aktai, kurie nuolat aktualizuojami, valstybės tarnautojų ir darbuotojų funkcijos detalizuotos ir reglamentuotos pareigybių aprašymuose, administracijos padalinių nuostatuose, tvarkose.

Siekiant išvengti korupcijos rizikos veiksnių, siūlytina atlikti atitinkamus pakeitimus pareigybių aprašymuose, nustatyti procedūras atliekančių asmenų atsakomybės ribas, atskiriant procedūrų vykdymo ir procedūrų kontrolės funkcijas.

9. IRD – TELEKOMUNIKACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMO IR SAUGUMO SRITYJE

Viena iš IRD prioritetinių veiklos kryptų – administruoti Vidaus reikalų telekomunikacinį tinklą, apimančią visą Lietuvos Respublikos teritoriją, kurio teikiamomis paslaugomis (telefonija, duomenų perdavimu ir prieiga prie viešojo interneto) naudojasi vidaus reikalų įstaigos bei jų padaliniai (policijos, valstybės sienos apsaugos tarnybos, priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo, finansinių nusikaltimų tyrimų ir kt.).

Telekomunikacijų administravimo skyriaus (toliau – TAS) vieni iš uždavinių yra užtikrinti vieningą Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo (toliau – VRTT) tvarkymą ir plėtrą, VRM ir vidaus reikalų ministro valdymo srities įstaigose tvarkomų vietinių telekomunikacijų tinklų tvarkymą ir plėtrą, jų technologinį suderinamumą, tarpusavio sąveiką; užtikrinti VRTT ir juo perduodamos informacijos saugą.

TAS uždaviniai yra susijęs su:

1. Sistemų infrastruktūros administravimo skyriaus uždaviniu – administruoti techninę ir sistemine programine įranga, skirtą skyriaus uždaviniams įgyvendinti; atlikti administruojamos techninės ir programinės, telekomunikacijų infrastruktūros stebėseną ir vertinimą,

2. Informacinių technologijų paslaugų skyriaus uždaviniu – 24/7 darbo laiko režimu atlikti informacinių sistemų, kitų informacinių, taip pat telekomunikacinių išteklių stebėseną, užtikrinant techninės, programinės ir telekomunikacinės įrangos gedimų, sutrikimų ar kitų incidentų (toliau – ITT incidentai) prevenciją, inicijuoti ITT incidentų šalinimą.

TAS patarėjų, tinklo analitiko, tinklo administratorių, pareigybių aprašymuose detalizuotos ir aiškiai nustatytos atliekamos funkcijos, susijusios su VRTT stebėsenos atlikimu. Šie darbuotojai administruoja VRTT, planuoja ir diegia organizacines bei technines saugos priemones VRTT.

IRD informacijos saugos įvykių ir incidentų valdymo procedūros aprašas, patvirtintas IRD direktoriaus 2019-05-05 įsakymu Nr. 5V-37, reglamentuoja IRD informacijos saugos įvykių ir incidentų valdymo tvarką, apimančią pranešimų apie informacijos saugos įvykius ir incidentus teikimą, informacijos saugos įvykių ir incidentų registravimą bei klasifikavimą, valdymą ir tyrimą.

VRTT saugą reglamentuoja Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-10-13 įsakymu Nr. 1V-388 „Dėl Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų ir Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklių patvirtinimo“. Nuostatuose teigiama, kad VRTT sauga užtikrinama vadovaujantis „16.1. Lietuvos standartu LST ISO/IEC 17799:2005 „Informacijos technologija. Saugumo metodai. Informacijos saugumo valdymo praktikos kodeksas“ (tpt ISO / IEC 17799:2005); 16.2. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro patvirtintais VRTT saugos nuostatais“. Pažymėtina, kad 2010 m. Lietuvos standartizacijos departamento biuletenyje Nr. 9 nurodoma, kad minėtas Lietuvos standartas negalioja. *Kadangi VRTT sauga nėra išsamiai reglamentuota, todėl siūlytina parengti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 1V-388 „Dėl Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų ir Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklių patvirtinimo“, pakeitimo projektą – patikslinti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų skyrių, reglamentuojantį VRTT saugą. Taip pat pažymėtina, kad patys VRTT nuostatai neturi aiškaus teisinio pagrindo, teisės aktai neapibrėžia reikalavimų jų turiniui, aiškiai nenustato reikalavimų tinklų saugai. Šios aplinkybės gali turėti neigiamos įtakos šio siūlymo įgyvendinimui.*

Vertinimo metu nustatyta, kad VRTT naudojamos šios saugos priemonės (įrankiai): baigiama įdiegti saugumo informacijos ir įvykių valdymo sistema, veikia apsaugos nuo kenksmingų programų valdymo sistema, kompiuterių tinklo perimetro apsaugos sistema, pažeidžiamumų valdymo sistema, privilegijuotų naudotojų valdymo sistema ir kt. Siekiant užtikrinti pakankamą technologinių išteklių, reikalingų IRD veiklai vykdyti, kiekį ir kokybę, valdomi ir stebimi techninės ir programinės įrangos pajėgumai.

Prieiga prie duomenų kontroliuojama ugniasienėmis. Padaliniuose, kurie prie VRTT pajungti per nuomojamas linijas ar paslaugas, ryšys perduodamas per šifruotus duomenų kanalus, panaudojant šifravimo įrangą.

Pastebėtina, kad IRD Duomenų centre nuolatos vykdomi pakeitimai (diegiami nauji fiziniai ir virtualūs serveriai, demontuojami seni serveriai, programinės įrangos kūrėjai tobulina informacines sistemas ar kuria naujas ir kt.), taip pat pasirašomos duomenų teikimo sutartys su kitomis įstaigomis. Telekomunikacijų administravimo skyriaus specialistai yra atsakingi už esamų ir naujų ugniasienės taisyklių sukūrimą siejant jas su minėtais darbais. Šiuo metu daugelis naujų taisyklių ugniasienėse yra kuriamos pagal tiesiogiai iš programinės įrangos kūrėjų, programuotojų, Sistemų infrastruktūros administravimo skyriaus specialistų ar kitų, susijusių institucijų, atsakingų darbuotojų gautą informaciją elektroniniu paštu. Tokia praktika yra ydinga, nes ugniasienės taisyklės nesusiejamos su vykdomais pakeitimais, sutarčių numeriais, jų trukmėmis ir nėra fiksuojamas Telekomunikacijų administravimo skyriaus specialisto darbas informacinių ir telekomunikacinių technologijų paslaugų valdymo posistemėje ar pavedimų ir projektų valdymo sistemoje. Galiausiai ugniasienėje susikaupia didelis kiekis taisyklių, kurių dalis galbūt jau nebėra reikalingos arba jų naudotojai jau nebeturi teisės jungtis (pvz. pasibaigusi sutartis). Taip pat toks taisyklių sukūrimo principas negarantuoja saugumo. Ugniasienės administruojantys specialistai neturi nustatytų konkrečių procedūrų, reglamentuojančių ugniasienės taisyklių kūrimą, keitimą ir naikinimą. *Todėl siekiant užtikrinti aiškumą ir saugumą, siūlytina parengti procedūrą, reglamentuojančią ugniasienės taisyklių kūrimą, keitimą ir naikinimą.*

IRD naudojamos centralizuotai valdomos kenkėjiškos programinės įrangos aptikimo priemonės, kurios reguliariai atnaujinamos.

Stebėseną ir naudotojų veiksmų registravimas vykdomas šiais tikslais: užtikrinti atitiktį taikytiniams IRD informacijos saugos bei kitiems teisės aktų reikalavimams; nustatyti ir užkirsti kelią neteisėtam IRD informacinių išteklių naudojimui. Naudotojų veiksmų žurnalų duomenys yra naudojami tirti tiek informacijos saugos incidentus, tiek galimus piktnaudžiavimo atvejus.

Siekiant sumažinti neteisėtų ar netyčinių pakeitimų galimybę, aiškiai atskirtos pareigos ir numatytos atsakomybės ribos. Saugos įgaliotinis ir naudotojai negali atlikti administratoriaus funkcijų. Administratoriai atlieka jų pareigybių aprašymuose apibrėžtas funkcijas.

Informacijos saugos įvykiai ir incidentai registruojami, valdomi ir stebimi naudojantis informacinių ir telekomunikacinių technologijų paslaugų valdymo posisteme, kurią administruoja IRD Informacinių technologijų paslaugų skyrius.

IRD įdiegta informacijos saugos valdymo sistema (ISVS) atitinka ISO/IEC 27001:2013 ir LST EN ISO/IEC 27001:2017 standartų reikalavimus. Sertifikavimo sritis – informacinių ir telekomunikacinių technologijų paslaugų teikimas. Sertifikavimo audito metu buvo nustatyti trūkumai, susiję su analizuojama veiklos sritimi ir Telekomunikacijų administravimo skyriaus veikla, kylantys dėl nenustatytų veiklos procedūrų, nenustatytos atsakomybės, kontrolės trūkumo. Trūkumų šalinimo planas patvirtintas IRD direktoriaus 2019-09-23 įsakymu Nr. 5V-89 „Dėl Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos informacijos saugos valdymo sistemos sertifikavimo audito rekomendacijų įgyvendinimo plano patvirtinimo“.

Siekdamas užtikrinti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nepertraukiamą veikimą, nenutrūkstamą ryšį ir teikiamų paslaugų kokybę vidaus reikalų ministro valdymo srities įstaigoms visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, IRD organizuoja techninės įrangos įsigijimo bei jos aptarnavimo viešuosius pirkimus, organizuoja įrangos išdėstymą ir sumontavimą šalies teritorijoje, vidaus reikalų ministro valdymo srities įstaigose. Įranga perkama su palaikymu, vėliau ją prižiūri administratoriai. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklėse, patvirtintose IRD direktoriaus 2014-02-21 įsakymu Nr. 5V-58 (2017-10-02 įsakymo Nr. 5V-54 redakcija), nustatyta, kad pirkimų iniciatorius rengia tarnybinį prašymą, kuriame nurodo pirkimo būtiną pagrindžiančią informaciją. Įrangos įsigijimo būtinumas ir tikslingumas derinamas su Telekomunikacijų administravimo skyriaus veiklą kuriojančiu IRD direktoriaus pavaduotoju.

Išvada. Išnagrinėjus IRV veiklą atliekant VRTT stebėseną, darytina išvada, korupcijos pasireiškimo tikimybė yra valdoma ir prižiūrima. Korupcijos pasireiškimo tikimybę mažina tinkamai veikianti ir prižiūrima informacijos saugos valdymo sistema ir joje nustatytos procedūros, atitinkančios gerąją praktiką, įskaitant nepriklausomą auditą.

Pasiūlymai.

1. Parengti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-10-13 įsakymu Nr. 1V-388 „Dėl Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų ir Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo administravimo ir plėtros taisyklių patvirtinimo“, pakeitimo projektą – patikslinti Vidaus reikalų telekomunikacinio tinklo nuostatų skyrių, reglamentuojantį VRTT saugą.

2. Parengti procedūrą, reglamentuojančią ugniasienės taisyklių kūrimą, keitimą ir naikinimą.

10. VI „REGITRA“ – PRAKTINIŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ VAIRAVIMO ĮGŪDŽIŲ IR GEBĖJIMŲ PATIKRINIMO SRITYJE

Praktinių transporto priemonių vairavimo įgūdžių ir gebėjimų patikrinimo (toliau – *vairavimo įgūdžių patikrinimo*) srities korupcijos pasireiškimo tikimybė (toliau – KPT) buvo nustatoma Vilniaus filiale ir Panevėžio filialo Utenos grupėje.

I kriterijus – Padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika. Per analizuojamąjį laikotarpį VI „Regitra“ *vairavimo įgūdžių patikrinimo* srityje nebuvo užfiksuota Korupcijos prevencijos įstatymo 2 str. 2 d. nurodytų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atvejų. Vertinant, ar įstaigoje buvo užfiksuoti kiti tapataus pobūdžio, tačiau mažiau pavojingi teisės pažeidimai, už kuriuose numatyta administracinė, tarnybinė (drausminė) ar kitokia teisinė atsakomybė, atvejai, nustatyta, kad VI „Regitra“ *vairavimo įgūdžių patikrinimo* srityje buvo užfiksuoti 3 pažeidimai. 1 atvejis užfiksuotas Šiaulių filiale ir 2 atvejai – Panevėžio filiale. Visais atvejais konstatuota, kad darbuotojai:

- padarė darbo pareigų pažeidimą – nesivadovavo teisės aktų nuostatomis (išmanyti ir sąžiningai vykdyti pareiginėse instrukcijose ir teisės aktuose nustatytus reikalavimus, pavestą darbą atlikti laiku ir kokybiškai);
- nesilaikė pareiginės instrukcijos (nustatančios, kad pareigas einantis asmuo laikosi egzaminuotojo pasižadėjime nustatytų profesinės etikos nuostatų);
- nesilaikė etikos kodekso (reikalavimo sąžiningai, nepriekaištingai, rūpestingai, atidžiai, profesionaliai ir atsakingai atlikti savo pareigas bei funkcijas).

Darbuotojams buvo paskirtos drausminio poveikio priemonės (metus nemokėti priedo prie atlyginimo), darbuotojai išpėti apie pasikartojančio pažeidimo pasekmes – būtų nutraukta darbo sutartis darbdavio iniciatyva dėl darbuotojo kaltės.

II kriterijus – Pagrindinės funkcijos yra veiklos kontrolė ar priežiūra. VI „Regitra“ įstatymų ir kitų teisės aktų, suteikiančių įgaliojimus vykdyti kontrolės ir priežiūros funkcijas, pagrindu yra patvirtinusi būtinus teisės aktus, detalčiai nustatančius kontrolės ir priežiūros veiksmų, procedūrų vykdymo formą, tvarką, periodiškumą. VI „Regitra“ suteikti įgaliojimai vykdyti veiklą, skirtą prižiūrėti, kaip jiems nepavaldūs fiziniai asmenys laikosi teisės aktų reikalavimų *vairavimo įgūdžių patikrinimo* srityje.

2015 m. buvo identifikuotos kelios *vairavimo įgūdžių patikrinimo* srities rizikos. Žemiau pateikiama identifikuotų rizikų situacija 2019 m. III ketvirtį.

Eil. Nr.	Identifikuotas galimas rizikos veiksnys 2015 m.	Situacija 2019 m. III ketv.
1.	<i>Netinkamas darbuotojų požiūris į vykdomas funkcijas, profesinės etikos nuostatų laikymąsi.</i> Sprendimas. Parengti ir patvirtinti VI „Regitra“ darbuotojų etikos kodeksą, Egzaminuotojų kompetencijos vertinimo tvarkos ir reikalavimų egzaminavimo kokybei užtikrinti tvarkos aprašą (žr. aukščiau, teisės aktų sąrašė)	Rizika valdoma. Darbuotojų požiūris į vykdomas funkcijas tinkamas, vadovaujamosi profesinės etikos nuostatomis.
2.	<i>Egzaminuotojų interesų konfliktas dėl jų artimų sąsajų su vairavimo mokyklomis.</i> Sprendimas. Parengtas VI „Regitra“ darbuotojų etikos kodeksas, darbuotojai privalo deklaruoti	Rizika valdoma. Laikomasi profesinės etikos nuostatų, deklaruojami interesai nustatyta įstatymo tvarka. Pretendentai į egzaminuotojus pildo viešų ir privačių interesų derinimo

Eil. Nr.	Identifikuotas galimas rizikos veiksnys 2015 m.	Situacija 2019 m. III ketv.
	interesus, kaip numatyta Viešų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnybos įstatyme	deklaracijas, kurios pateikiamos prieš įdarbinimą.
	<i>Neobjektyvus ir formalus praktikos egzaminus priimančių egzaminuotojų veiklos vertinimas.</i> Sprendimas. Parengtas ir patvirtintas Egzaminuotojų kompetencijos vertinimo tvarkos ir reikalavimų egzaminavimo kokybei užtikrinti tvarkos aprašas (žr. aukščiau, teisės aktų sąrašė)	Rizika valdoma. Darbą stebi vyresnieji specialistai. Atliekama nuolatinė kontrolė – tiek stebint darbą egzaminavimo metu, tiek peržiūrint vaizdo registratorių įrašus. Sudarytos sąlygos teikti apeliaciją (dėl rezultatų) ar skundą (dėl situacijų, elgesio, kt.).
	<i>Praktikos egzaminus priimančių vyresniųjų specialistų darbo kokybės trūkumas dėl vidinės kontrolės stokos.</i> Sprendimas. Buvo siūlyta užtikrinti vyresniųjų specialistų priežiūrą	Rizika valdoma. Šiuo metu darbą nuolat stebi vyresnieji specialistai, atliekama nuolatinė veiklos kontrolė. Galima pateikti apeliaciją, skundą
	<i>Teisės vairuoti transporto priemonę įgijimas ar susigrąžinimas neteisėtu būdu paperkant vieną ar kelis VĮ „Regitra“ darbuotojus.</i> Sprendimas. Buvo siūlyta rotacija tarp VĮ „Regitra“ filialų	Rizika valdoma. Rotacija nebuvo įgyvendinta dėl (1) didelių kaštų ir (2) darbo specifikos, kuri reikalauja gerai žinoti miesto ar rajono išplanavimą, gatvių ypatybes (būtų gaištamas laikas susipažįstant su nauja vietoje). Vykdomas atsitiktinės eilės užtikrinimas perduodant užsiregistravusių asmenų duomenis egzaminuotojams „on-line“ būdu – tiek dideliuose, tiek mažuose filialuose
	<i>Subjektyvus vertinimas, galintis lemti egzamino rezultatą.</i> Sprendimas. Siūlyta patobulinti Motorinės transporto priemonės valdymo įgūdžių ir gebėjimų vertinimo kriterijų bei metodų apraše naudojamas sąvokas, kaip „deramas atsargumas“, „netinkamas ir nepakankamai greitas reagavimas“	Rizika valdoma. Egzaminuotojai priima sprendimus, kurie detalizuoti Motorinės transporto priemonės valdymo įgūdžių ir gebėjimų vertinimo kriterijų bei metodų apraše. Nedideli pakeitimai patvirtinti atnaujintus Aprašą 2017 m. rugsėjo 23 d.
	<i>Tinkamų egzaminavimo sąlygų neužtikrinimas, galintis lemti egzamino rezultatą.</i> Sprendimas. Siūlymai nebuvo pateikti	Rizika valdoma. Egzaminų metų daromas vaizdo ir garso įrašas. Egzaminuotojai kontroliuojami darbo vietose, peržiūrimi vaizdo įrašai. Yra galimybė pateikti apeliaciją (dėl rezultato) ir skundą (dėl situacijos, įvykio elgesio, kt.)
8.–10.	<i>Netinkamas egzaminuotojo elgesys praktikos egzamino, laikomo transporto priemone, kurioje nėra sumontuota vaizdo ir garso duomenų fiksavimo įranga, metu.</i> <i>Egzaminų metu naudojamos įrašymo įrangos neveikimas arba netinkamas veikimas.</i> <i>Egzamino vaizdo ir garso duomenų praradimas.</i> Sprendimas. Siūlyta sumontuoti stacionarią vaizdo ir garso duomenų įrašymo įrangą	Rizika valdoma. Visose VĮ „Regitra“ transporto priemonėse, kurios naudojamos egzaminuojant, sumontuota stacionari vaizdo ir garso duomenų įrašymo įranga. Vadovaujamosi Praktinio egzamino vaizdo ir garso duomenų tvarkymo ir duomenų įrašymo įrangos naudojimo tvarkos aprašu

Eil. Nr.	Identifikuotas galimas rizikos veiksnys 2015 m.	Situacija 2019 m. III ketv.
	<p><i>Atvejai, kai egzaminą laiko vienas asmuo (pateikdamas ne savo asmens dokumentą), o teisę vairuoti transporto priemonę įgyja ar susigrąžina kitas asmuo.</i></p> <p>Sprendimas. Siūlyta diegti biometrines sistemas</p>	<p>Biometrinės sistemos nėra įdiegtos.</p> <p>Rizika valdoma.</p> <p>Asmens tapatybė tikrinama kelis kartus: prieš teorijos egzaminą, pateikiant asmens tapatybės dokumentus ir kitus būtinus dokumentus; egzaminavimo klasėje, atvykus laikyti praktinio vairavimo egzamino, – asmenį registruojančio VĮ „Regitra“ darbuotojo bei egzaminuotojo.</p>

III kriterijus – Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti. VĮ „Regitra“ nėra valstybės tarnautojų. Asmenys, vykdantys valstybės pavestas funkcijas yra sudarę darbo sutartis ir veiklų užkardymo aspektu gali būti prilyginami valstybės tarnautojams. VĮ „Regitra“ pagrindiniai veiklos uždaviniai, funkcijos ir darbo organizavimas nustatyti kiekvieno struktūrinio padalinio veiklos nuostatuose. Pareigybių paskirtis, funkcijos, atsakomybė ir atskaitomybė detalizuojama atskirų padalinių nuostatuose, detalai ir išsamiai apibrėžiant funkcijas, nurodant jų pavaldumą ir atsakomybę, taip pat darbuotojų pareiginėse instrukcijose. Remdamiesi įstaigoje priimtais teisės aktais, darbuotojai už savo veiklą atsiskaito vadovui.

IV kriterijus – Veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu. VĮ „Regitra“ vykdoma *vairavimo įgūdžių patikrinimo* funkcija yra susijusi su leidimų suteikimu ar apribojimu. Detalus veiklos reglamentavimas, vidaus ir išorės kontrolės priemonės ir būdai, taip pat iš išorės atliekama veiklos kontrolė neleidžia pasireikšti korupcijai.

Egzaminavimo kontrolei ir kokybei užtikrinti visų pirma taikoma tinkama egzaminuotojų atranka, jiems keliami aukšti profesiniai ir asmeninių kompetencijų ir vertybiniai reikalavimai. Taip pat vykdoma egzaminuotojų veiklos kontrolė – tiek egzaminų metu, tiek peržiūrint vaizdo įrašus. Egzaminuojamieji gali pateikti apeliaciją (rezultatams užginčyti) arba skundą (situacijai, elgesiui ar įvykiui nurodyti). Sudaryta nuolatinė Apeliacijos komisija iš 8 narių. Apeliacijos nagrinėjimo proceso metu turi dalyvauti ne mažiau kaip 3 nariai. Yra numatyta vaizdo ir garso įrašų peržiūrėjimo procedūra. Numatyti terminai, per kiek laiko turi būti pateikiama apeliacija ir skundas, per kiek laiko jie turi būti išnagrinėti.

2018 metais buvo pateikta 131 apeliacija (dėl teorijos ir praktinių egzaminų, įskaitant ir tas, kurios buvo nenagrinėtos dėl netinkamos formos). Egzaminų rezultatai anuliuoti 16 atvejų. Vien tik per 2019 m. I pusmetį Įmonės Apeliacijos komisija gavo 59 klientų apeliacijas, tai sudaro 0,05 procento visų laikiusiųjų egzaminus skaičiaus. Didžiausią dalį apeliacijų sudaro atvejai, kai skundžiamis praktikos egzaminuotojo priimti sprendimai dėl egzamino rezultatų.

V kriterijus – Daugiausia priimami sprendimai, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo. VĮ „Regitra“ vykdoma *vairavimo įgūdžių patikrinimo* sritis detalai reglamentuota.

VI kriterijus – Naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija. VĮ „Regitra“ veikla nėra susijusi su valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija.

VII kriterijus – Anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba nėra atlikusi korupcijos rizikos analizės VĮ „Regitra“ *vairavimo įgūdžių patikrinimo* srityje.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo: tobulinti VĮ „Regitra“ transporto priemonių vairavimo įgūdžių ir gebėjimų patikrinimo procedūras; stiprinti vertėjų paslaugų egzaminavimo procese patikimumą, Peržiūrėti VĮ „Regitra“ darbuotojų etikos kodekso nuostatas, numatant papildomus apribojimus viešai vertinti klientus; parengti antikorpacinę reklamą, orientuotą į sąžiningą egzaminavimą VĮ „Regitra“ ir pranešėjus, stiprinti darbuotojų informuotumą – kaip elgtis susidūrus su korupcinio pobūdžio veikomis, (tiesioginiu ir netiesioginiu) poveikiu.

11. CENTRAS „DAINAVA“ – BENDROJO DUOMENŲ APSAUGOS REGLAMENTO NUOSTATŲ UŽTIKRINIMO SRITYJE

Atsižvelgiant į tai, kad 2016-04-27 Europos Parlamento ir Tarybos reglamento 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento) (toliau – BDAR) nuostatų užtikrinimo sritis yra viena jautriausių Centro „Dainava“ veiklos sričių galimos korupcijos požiūriu, bei tai, kad sprendimai asmens duomenų tvarkymo srityje priimami savarankiškai ir jiems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo, atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės vykdant BDAR nuostatų užtikrinimo veiklą nustatymas.

BDAR nuostatų užtikrinimo funkcijos priskirtos Centro „Dainava“ direktorei, vyriausiajai buhalterei, sekretorei-personalo inspektorei, mokymo dalies vadovei, ūkio dalies vadovui, maitinimo dalies vadovei, maitinimo dalies vadovės pavaduotojai-kavinės „Širdelė“ vedėjai, aptarnavimo padalinio vadovei-administratorei, gydymo dalies vadovei, vyriausiajai slaugos administratorei, registratūros, gydymo, slaugos, mokymo, buhalterijos padalinių darbuotojams, tiesiogiai aptarnaujantiems klientus ir dirbantiems su asmens duomenimis. Nurodytų darbuotojų veikla, susijusi su asmens duomenų tvarkymu, naudojimu, perdavimu nėra detalai apibrėžta nei jų pareigybių aprašymuose, nei atskirais Centro „Dainava“ direktorės įsakymais. Darbuotojai yra pasirašytinai supažindinti su Asmens duomenų tvarkymo Centre „Dainava“ taisyklėmis, patvirtintomis Centro „Dainava“ direktorės 2018-05-25 įsakymu Nr. A-32 (toliau – Taisyklės).

Tiriamuoju laikotarpiu Centre „Dainava“ BDAR nuostatų užtikrinimo procese dalyvaujančių darbuotojų veiksmuose korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų nenustatyta. Nenustatyta ir kitų teisės pažeidimų, už kuriuos būtų taikoma administracinė, drausminė ar kitokia atsakomybė. Skundų dėl BDAR nuostatų taikymo nebuvo. Direktorės iniciatyva tyrimų dėl tokių veikų nebuvo atlikta. Nėra duomenų apie tai, kad tokios veikos būtų nustatytos ar tiriamos kitų institucijų.

BDAR nuostatų užtikrinimo vertinimas. Atliekant BDAR nuostatų užtikrinimo Centre „Dainava“ vertinimą, be BDAR, buvo nagrinėti ir šie nacionaliniai teisės aktai: Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau – VDAI) direktoriaus 2019-03-14 įsakymas Nr. 1T-35 „Dėl duomenų tvarkymo operacijų, kurioms taikomas reikalavimas atlikti poveikio duomenų apsaugai vertinimą, sąrašo patvirtinimo, VDAI direktoriaus 2019-05-17 įsakymas Nr. 1T-59(1.12.) „Dėl asmens duomenų kiekio mažinimo principo įgyvendinimo tvarkant apgyvendinamų svečių asmens duomenis registravimo tikslu kontrolinio klausimyno patvirtinimo“, VDAI direktoriaus 2018-07-09 įsakymas Nr. 1T-63(1.12.E) „Dėl duomenų subjekto teisių įgyvendinimo pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“.

Centre „Dainava“ vykdomą BDAR nuostatų užtikrinimo procesą reglamentuoja Taisyklės, kurios detalios reglamentuoja asmens duomenų tvarkymo principus ir tikslus, duomenų valdytojo funkcijas, teises ir pareigas, duomenų subjekto teises ir šių teisių įgyvendinimo tvarką, prašymo dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo pateikimo tvarką, organizacines ir technines asmens duomenų apsaugos įgyvendinimo priemones, prašymo dėl duomenų subjektų teisių įgyvendinimo nagrinėjimo tvarką, asmens duomenų saugumo pažeidimų valdymo ir reagavimo į juos tvarką, asmens duomenų teikimo tretiesiems asmens tvarką.

Nors Taisyklėse nurodoma kada ir kokios pareigos, susijusios su asmens duomenų tvarkymu, naudojimu, persiuntimu turi būti vykdomos, tačiau šiame procese įgaliotų dalyvauti darbuotojų įgaliojimai priimti sprendimus ir šių įgaliojimų ribos nėra itin aiškiai apibrėžtos. Vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, detalios aprašomos tik duomenų apsaugos pareigūno ir sekretorės-personalo inspektorės funkcijos, taip pat Taisyklėse nurodoma, jog duomenų valdytojas turi teisę „paskirti už asmens duomenų apsaugą atsakingą asmenį ar padalinį“. Tačiau, atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą, nustatyta, jog nei atskirais direktorės įsakymais nėra paskirta daugiau Centro „Dainava“ darbuotojų, atsakingų už duomenų apsaugą, nei darbuotojų pareigybių aprašymuose nėra nustatytos asmens duomenų apsaugos funkcijos, nors gana platus Centro „Dainava“ darbuotojų ratas savo kasdieniame darbe dirba su asmens duomenimis, tvarko juos, atskirais atvejais perduoda tretiesiems asmenims.

Detaliai asmens duomenų naudojimo tikslai (vidaus administravimo; sveikatos priežiūros paslaugų teikimo; apgyvendinimo paslaugų teikimo; suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo paslaugų teikimo; atsiskaitymo su paslaugų teikėjais; Centro „Dainava“ darbuotojų, klientų turto, pastatų bei teritorijos saugumo; skundų, prašymų ar pranešimų nagrinėjimo, vidaus administravimo) apibrėžiami Taisyklių 8 punkte. Kiekvienas Centro „Dainava“ padalinys tvarko skirtingus asmens duomenis, todėl jų tvarkymo, naudojimo, perdavimo teisėtumą korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo požiūriu Centre „Dainava“ tikslinga analizuoti pagal kiekvieno padalinio veiklą asmens duomenų tvarkymo srityje.

Centro „Dainava“ gydymo, slaugos padaliniuose tvarkomi itin jautrūs asmens duomenys, susiję su asmens sveikata. Nustatyta, jog įgyvendinant BDAR nuostatas Centre „Dainava“ pacientų procedūrų kortelės buvo papildomai apsaugotos viršeliu, kad pašaliniai asmenys nepamatytų paciento vardo, pavardės, ligos, ligos istorijos numerio ir kitų jautrių duomenų. Taip pat sukurta sutikimo forma dėl asmens duomenų tvarkymo, kurią pasirašo kiekvienas į Centrą „Dainava“ atvykęs pacientas, forma. Ši sutikimo forma saugoma kartu su asmens ligos istorija. Taip pat asmens sveikatos duomenys tvarkomi Privalomojo sveikatos draudimo informacinėje sistemoje „Sveidra“, prie kurios prieigą turi tam paskirti Centro „Dainava“ darbuotojai. Centras „Dainava“ su Valstybine ligonių kasa yra pasirašęs asmens duomenų tvarkymo sutartį, kuri įpareigoja Centrą „Dainava“ tvarkyti tik tam tikrus asmens duomenis, laikantis duomenų kiekio mažinimo principo bei užtikrinti konfidencialumo reikalavimus.

Centras „Dainava“ perduoda asmens duomenis ne tik Valstybinei ligonių kasai, bet ir Viešajai įstaigai „Druskininkų ligoninė“ (įstaiga teikia gydymo paslaugas, pacientą ištikus ūmiai būklei), Viešajai įstaigai „Druskininkų pirminės sveikatos priežiūros centras“ (įstaiga teikia greitosios pagalbos paslaugas), laboratorijai UAB „Baltic medics“, atliekančiai Centro „Dainava“ pacientų kraujo ir kitus laboratorinius tyrimus. Nustatyta, jog tik su laboratorija UAB „Baltic medics“ Centras „Dainava“ turi pasirašęs asmens duomenų tvarkymo sutartį, užtikrinančią pacientų sveikatos duomenų konfidencialumą, atsakomybę, pažeidus asmens duomenų neliečiamumo principą.

Problemos, su kuriomis susiduria gydymo bei slaugos padalinio darbuotojai: pacientai patys palieka savo procedūrų korteles koridoriuose, prie procedūrų kabinetų, valgykloje, kur bet kas gali sužinoti jų asmens duomenis, pacientų ligos istorijos, kol vyksta reabilitacijos procesas ir kol jos dar nėra perduotos į archyvą, yra laikomos gydytojų kabinetuose, kur, yra tikimybė, kad ir kiti asmenys gali prieiti ir susipažinti su asmens duomenimis, nėra nustatyta procedūrų kortelių, asmens ligos istorijos perdavimo daktarams, slaugytojoms tvarka.

Susipažinus su visomis išvardintomis aplinkybėmis manytina, jog tvarkant asmens duomenis Centro „Dainava“ gydymo bei slaugos padaliniuose, tikimybė reikštis korupcijai egzistuoja, tačiau ji nėra didelė, kadangi darbas su pacientų asmens duomenimis vyksta ne asmeniškai, o vykdomas daugelio Centro „Dainava“ darbuotojų, Centro darbuotojai pasirašytinai supažindinti su Taisyklėmis, žino atsakomybę dėl asmens duomenų apsaugos pažeidimų. Taip pat tikėtina, jog detalesnis kiekvieno gydymo, slaugos padalinio darbuotojo veiklos reglamentavimas asmens duomenų apsaugos srityje leistų atidžiau nustatyti galimus rizikos veiksnius bei veiksnius, galinčius sukelti prielaidas korupcijai. Šioje srityje taip pat turėtų būti įtvirtinti vidaus kontrolės funkcionavimo pagrindai ir principai.

Centro „Dainava“ darbuotojų asmens duomenys tvarkomi sekretorės-personalo inspektorės bei buhalterijos darbuotojų. Pažymėtina, jog darbuotojų asmens bylos laikomos sekretorės kabinete, kuriame yra galimybės su asmens duomenimis susipažinti pašaliniais asmenimis. Taip pat, peržiūrėjus tvarkomus darbuotojų asmens duomenis, kyla nuogaštavimų, ar tvarkant darbuotojų asmens duomenis laikomasi duomenų kiekio mažinimo principo. Pažymėtina ir tai, jog esami ir naujai priimti darbuotojai užpildo sutikimo formą dėl asmens duomenų tvarkymo. Buhalterija asmens duomenis naudoja vidaus administravimo tikslais-darbo užmokesčiui ir susijusioms išmokoms apskaičiuoti, darbo laiko apskaitai. Savo darbe naudoja „Stekas“ darbo užmokesčio apskaitos programą. Siekiant užtikrinti asmens duomenų apsaugą, su paslaugos teikėju UAB „Stekas“ pasirašyta asmens duomenų tvarkymo sutartis.

Apgyvendinimo paslaugomis besinaudojantys klientai taip pat pasirašo sutikimus dėl asmens duomenų tvarkymo.

Mokymo dalyje asmens duomenys tvarkomi tiesioginės rinkodaros tikslu (suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo reklamai, registracijai į seminarus, kvalifikacijos kėlimo pažymėjimų išdavimui). Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą nustatyta, jog siunčiant kvietimus į seminarus, gauti elektroniniai asmenų sutikimai, tačiau taip pat nustatyta, jog pasikeitus kontaktiniams asmenims, sutikimai nėra atnaujinami.

Maitinimo dalyje darbuotojų stebėjimas yra vykdomas vadovaujantis Centro „Dainava“ direktorės 2018-06-04 įsakymu Nr. A-33 „Dėl informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimo bei darbuotojų stebėsenos ir kontrolės darbo vietos tvarkos aprašo tvirtinimo“. Korupcijos pasireiškimo tikimybės apraiškų nenustatyta.

Veiklos srities vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai ir siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių įtakos sumažinimo ar panaikinimo:

1. Taisyklėse nustatytos bendrosios pareigos darbuotojams dėl asmens duomenų tvarkymo, tačiau nėra išsamiai reglamentuotos visų darbuotojų, dalyvaujančių asmens duomenų naudojimo, perdavimo Centre „Dainava“ procese, funkcijos, teisės bei pareigos.

Siūlytina Taisyklėse aiškiai apibrėžti darbuotojų, dalyvaujančių asmens duomenų tvarkymo procese funkcijas, teises ir pareigas.

2. Taisyklėse nėra reglamentuota itin jautrių asmens duomenų (nurodytų ligos istorijose, procedūrų kortelėse ir pan.) perdavimo iš vieno padalinio kitam procedūros. Dėl šios priežasties tikslinga nustatyti detalią tokių dokumentų ir informacijos perdavimo tvarką, kad būtų užtikrintas duomenų perdavimo tinkamumas ir vidaus kontrolė.

Siūlytina Taisyklėse apibrėžti asmens duomenų perdavimo padaliniuose tvarką, sukurti vidaus kontrolės sistemą.

3. Ne su visais asmens duomenų tvarkytojais yra sudarytos asmens duomenų tvarkymo sutartys, užtikrinančios konfidencialumą.

Tikslinga peržiūrėti įmones, kurioms Centras „Dainava“ perduoda tvarkomus asmenų duomenis ir su jomis (tame tarpe su VšĮ Druskininkų pirminės sveikatos priežiūros centru, VšĮ „Druskininkų lignonine“) sudaryti asmens duomenų tvarkymo sutartis.

4. Nėra atnaujinami asmenų duomenys bei asmenų sutikimai, pasikeitus kontaktiniams asmenims (asmens duomenis naudojant tiesioginės rinkodaros tikslais).

Siūlytina peržiūrėti tiesioginės rinkodaros tikslais naudojamus asmens duomenis, atnaujinti asmenų sutikimus.

12. VŠĮ VILNIAUS KULTŪROS, PRAMOGŲ IR SPORTO RŪMAI – DARBUOTOJŲ DARBO ORGANIZAVIMO SRITYJE

Vertinimo metu buvo peržiūrėti visų darbuotojų pareiginiai nuostatai, darbo sutartis, VšĮ Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai (toliau – Įstaiga) darbo tvarkos taisyklės, darbuotojų darbo laiko apskaitos žiniaraščiai, salių užimtumo tvarkaraščiai, teisės aktai pagrindžiantys darbuotojų materialinį skatinimą.

Įstaigoje kiekvienais metais nuo gegužės mėn. iki spalio mėn. veikia teniso aikštynas, į kurį yra parduodami bilietai. Vienkartinius bilietus į teniso aikštyną parduoda Įstaigos direktoriaus įsakymu pavesti budintys tvarkytojai, nors budinčio tvarkytojo pareiginiuose nuostatose skyriuje „budinčio tvarkytojo pareigos“ nėra paminėta tokia funkcija, kaip bilietų pardavimas. Darbo sutartyje darbdavys ir darbuotojas privalo sulygti dėl būtinųjų sutarties sąlygų: darbuotojo darbo vietos ir darbo funkcijų. Budinčių tvarkytojų darbo sutartyse nėra susitarta dėl papildomos funkcijos (bilietų pardavimo) atlikimo kaip reikalauja DK 34 str. 1 d. nuostatai. Už bilietų įsigijimą ir tvarkymą Įstaigoje atsakinga personalo ir raštvedybos inspektorė, atliekanti kasininko funkcijas, kurias reglamentuoja kasininko pareiginės instrukcijos. Įstaigoje nėra patvirtinto teisinio akto, kuris reglamentuotų į teniso aikštyną bilietų pardavimo tvarką. Pagal DK 35 str. 1 d. darbdavys ir darbuotojas gali susitarti dėl darbo sutartyje anksčiau nesulygtų papildomų darbo funkcijų atlikimo tuo pačiu metu kaip ir pagrindinė darbo funkcija (susitarimas dėl funkcijų gretinimo). Tokio raštiško susitarimo su budinčiais tvarkytojais dėl jų anksčiau paminėtų papildomų funkcijų atlikimo nėra.

Įstaigos darbo tvarkos taisyklių skyriuje „Darbo laikas ir jo tvarkymas“ tikslus darbo pradžios ir pabaigos laikas nustatytas tik administracijos darbuotojams. Budintieji tvarkytojai privalo dirbti pagal ūkio skyriaus vedėjo sudarytą grafiką. Grafikas sudaromas kiekvieną mėnesį atsižvelgiant į Įstaigos poreikį, salių užimtumo tvarkaraščius, renginių sudėtingumą ir užsakovų pageidavimą. Vadovaujantis krepšinio sporto salės užsiėmimų tvarkaraščiu, yra dienų kai užsiėmimai šioje salėje prasideda nuo 7.00 val. ryto ir baigiasi 22.30 val. vakaro, o budinčių tvarkytojų darbo pamaina pagal darbo laiko apskaitos žiniaraštį trumpesnė. Keletą valandų iš ryto budinčio tvarkytojo funkcijas be raštiško susitarimo atlieką valytoja ir už didesnę darbo krūvį prie pagrindinio atlyginimo gauna direktoriaus įsakymu skirtą priemonę. Budintiems tvarkytojams yra taikoma suminė darbo laiko apskaita. Darbuotojams, kuriems taikoma suminė darbo laiko apskaita, darbo dienos pradžia, darbo pabaiga, pertraukos pavalgyti ir pailsėti trukmė turėtų būti išdėstyta Įstaigos darbuotojams suminės darbo laiko apskaitos įvedimo apraše arba darbo tvarkos taisyklėse.

Atsižvelgiant į tai kas išdėstyta ir išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Įstaigos darbuotojų darbo organizavimą, darytina išvada, kad šioje srityje yra korupcijos rizikos momentas, nes:

1. Budinčio tvarkytojo pareigos nėra apibūdintos darbo sutartyse, taip pat nėra detalios pareigybės aprašymo ir raštiško susitarimo atlikti papildomas funkcijas.
2. Įstaigos vidaus darbo tvarkos taisyklės patvirtintos Įstaigos direktoriaus 2001-07-01 įsakymu Nr. 8e yra bendro pobūdžio taisyklės, kuriuose nedetalizuojama visų Įstaigos darbuotojų darbo tvarka.
3. Įstaigos direktoriaus 2015-12-31 įsakymu Nr. 3V-34, įvedus Įstaigos budintiems tvarkytojams suminės darbo laiko apskaitą, nebuvo papildytos Įstaigos darbo tvarkos taisyklės.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos mažinimo analizuojamoje srityje. Tinkamam darbo organizavimui ir korupcijos rizikos mažinimui analizuojamoje srityje, tikslinga patvirtinti vidinius teisės aktus ir sudaryti individualius susitarimus su darbuotojais, atnaujinti Įstaigos darbo tvarkos taisykles bei darbuotojų pareiginius nuostatus (pilnai abibrežtant darbuotojų atliekamas funkcijas).

13. VRM VEIKLOS INTERREG V-A LIETUVOS IR LENKIJOS BENDRADARBIAVIMO PER SIENĄ PROGRAMOS SRITYJE

Analizuojamas objektas – VRM dalyvavimas atliekant vadovaujančios institucijos 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų (toliau – 2014–2020 metų ETBT programos) Interreg V-A Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programoje (toliau – Programa) funkcijas.

Programa yra 2007–2013 metų Lietuvos – Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programos tęsinys. Bendrasis Programos tikslas 2014–2020 metais – skatinti pažangų, tvarų ir integracinį augimą pasienio regione, imantis bendrų abipus sienos veiksmų. Programa siekia prisidėti prie regiono augimo bei gyvenimo kokybės gerinimo, glaudžiai bendradarbiaujant abipus sienos Programos teritorijoje gyvenantiems žmonėms ir institucijoms.

Programa įgyvendinama 4 atskirais etapais – kvietimais. 3 kvietimai jau yra pasibaigę. 4 kvietimas paskelbtas 2019 m. birželio 10 d., baigėsi 2019 m. rugsėjo 30 d.

Pagrindiniai dokumentai, kuriuose pateikta informacija apie Programos priemones, lėšų paskirstymą pagal priemones, numatyti reikalavimai potencialiems Europos Sąjungos (toliau – ES) paramos gavėjams, nustatyta projektų trukmė, ES paramos mastas, projektų atrankos tvarka, aprašytos Programos skelbimo viešai priemonės ir Europos Komisijos nustatyta informavimo apie Programos stebėsenos rezultatus tvarka, sprendimų apskundimo tvarka, yra Programos dokumentas¹, patvirtintas Europos Komisijos sprendimu, ir Programos vadovas² (kiekvienam kvietimui atskiras Programos vadovas).

Esamos situacijos analizė ir korupcijos rizikos veiksnių nustatymas. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, siekdama užtikrinti, kad būtų tinkamai įgyvendintos 2014–2020 metų

¹ Prieiga internete: <http://lietuva-polska.eu/en/documents.html>

² Prieiga internete: <http://lietuva-polska.eu/en/documents.html>

ETBT programos, 2015-05-27 nutarimu Nr. 520³ paskyrė VRM institucija, koordinuojančia 2014–2020 metų ETBT programų įgyvendinimą, o Programoje – vadovujančiaja bei audito institucija.

Atitinkamai Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministras, įgyvendindamas Vyriausybės 2015-05-27 nutarimą Nr. 520, paskirstydamas funkcijas tarp VRM administracijos padalinių, įgyvendinant 2014–2020 metų ETBT programą, 2015-08-28 įsakymu Nr. 1V-672⁴ nustatė, kad:

- VRM Regioninės politikos departamentas (toliau – VRM RPD) koordinuotų 2014–2020 metų ETBT programų įgyvendinimą Lietuvoje ir vykdytų Programos vadovujančios institucijos funkcijas;

- VRM Vidaus audito skyrius (toliau – VRM VAS) vykdytų Programos audito institucijos, taip pat institucijos, atliekančios Programos vidaus kontrolės aplinkos, rizikos valdymo ir kontrolės veiklos stebėsenos tenkinimo vertinimą, funkcijas;

- VRM Ekonomikos ir finansų departamentas (toliau – VRM EFD) koordinuotų 2014–2020 metų ETBT programų įgyvendinimą Lietuvoje ir vykdytų Programos vadovujančiosios ir tvirtinančiosios institucijos funkcijas.

Šiame korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo vertinimo aprašyme pateikiamas atskirų VRM RPD, kaip subjekto, koordinuojančio 2014–2020 metų ETBT programų įgyvendinimą Lietuvoje ir vykdančio Programos vadovujančios institucijos funkcijas, atliekamų procedūrų, kuriose, atlikus analizę ir vertinimą, nustatyti galimi korupcijos rizikos veiksniai ar pastebėti kiti antikorporcinio požiūriu svarbūs aspektai, aprašymas ir įvertinimas.

1. Dėl dalyvavimo komitetų veikloje. Siekiant tinkamai įgyvendinti 2014–2020 metų ETBT programą, vidaus reikalų ministro įsakymais sudaryti:

- **2014–2020 metų ETBT programų komitetas**⁵ (toliau – **ETBT programų komitetas**), į kurio sudėtį įtraukti įvairių Lietuvos Respublikos valstybinių institucijų atstovai, o komiteto pirmininku ir jo pavaduotoju paskirti VRM RPD darbuotojai.

- **Lietuvos Respublikos delegacija Programos jungtiniame stebėsenos komitete**⁶, į kurios sudėtį įtraukti Lietuvos regionų (Alytaus, Kauno, Marijampolės, Tauragės, Vilniaus) plėtros tarybų atstovai, Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovai bei pakaitiniai jų nariai ir VRM atstovai.

ETBT programų komiteto ir Programos jungtinio stebėsenos komiteto darbas organizuojamas vadovaujantis šių komitetų darbo reglamentais.

Išanalizavus ETBT komiteto darbo reglamentą⁷ nustatyta, kad ETBT programų komitetas yra institucija, konsultuojanti Lietuvos Respublikos delegacijų ETBT programų stebėsenos komitetuose, tarp jų ir Lietuvos Respublikos delegaciją Programos jungtiniame stebėsenos komitete, dėl Lietuvos partnerių tinkamumo įgyvendinti ETBT programų projektus, taip pat šių projektų paraiškose numatytų įgyvendinti veiklų ir siekiamų rezultatų tikslingumo, veiklų atitiktį strateginiams planavimo dokumentams. Šiame reglamente taip pat nurodyta, kad šio komiteto narys, kai jis yra ir Lietuvos Respublikos delegacijos Programos jungtiniame stebėsenos komitete narys, ETBT programų komiteto posėdyje dalyvauja tik stebėtojo teisėmis. Pagal VRM RPD pateiktą informaciją nustatyta, kad laikotarpiu nuo 2016 m. sausio mėn. iki 2019 m. birželio mėn. Programos klausimams svarstyti ir aptarti įvyko trys ETBT programų komiteto konsultaciniai posėdžiai. Visiems trims ETBT programų komiteto konsultaciniams posėdžiams pirmininkavo VRM RPD Teritorinio bendradarbiavimo programų skyriaus (toliau – TBPS) darbuotojas.

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 520 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų įgyvendinimo Lietuvoje“.

⁴ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. rugpjūčio 28 d. įsakymas Nr. 1V-672 „Dėl funkcijų paskirstymo tarp Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos administracijos padalinių, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programas, tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁵ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. liepos 20 d. įsakymas Nr. 1V-562 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų komitetų sudarymo“.

⁶ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. sausio 19 d. įsakymas Nr. 1V-35 „Dėl Lietuvos Respublikos delegacijų sudėties ir atstovavimo Lietuvos Respublikai 2014–2020 metų Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų stebėsenos komitetuose“.

⁷ 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų komiteto darbo reglamentas, patvirtintas 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų komiteto 2015 m. lapkričio 11 d. posėdžio protokolu Nr. 1 (su pakeitimais, patvirtintais 2016 m. balandžio 29 d. sprendimu).

Pagal Programos jungtinio stebėsenos komiteto darbo reglamentą⁸, kuriame nustatyta šio komiteto sudėtis, susidedanti iš Lietuvos ir Lenkijos nacionalinės delegacijos narių ir stebėtojų (įskaitant komiteto pirmininką / nacionalinės delegacijos vadovą), nurodyta, kad Lietuva ir Lenkija pirmininką skiria vieniems metams, o pirmininkavimas vyksta rotacijos pagrindais. Programos Jungtinio stebėsenos komiteto pirmininkas, be kitų jam priskirtų funkcijų, pasirašo posėdžių protokolus bei priimtus sprendimus rašytine tvarka ir, nesant bendro narių susitarimo, gali nuspręsti atidėti sprendimo priėmimo klausimą kitam posėdžiui arba organizuoti klausimo sprendimą rašytine tvarka.

Susipažinus su Lietuvos Respublikos delegacijos sudėtimi Programos jungtiniame stebėsenos komitete bei laikotarpiu nuo 2016 m. sausio mėn. iki 2019 m. birželio mėn. vykusių šešių Programos jungtinio stebėsenos komiteto posėdžių protokolais nustatyta, kad Programos jungtinio stebėsenos komiteto posėdžiams (2016 m. kovo 1 d., 2016 m. spalio 26–27 d., 2018 m. lapkričio 22–23 d.) pirmininkavo Lietuvos Respublikos atstovas – vidaus reikalų ministro įsakymu paskirtas VRM RPD darbuotojas, kurį atleidus vidaus reikalų ministro įsakymu⁹ Programos jungtinio stebėsenos komiteto posėdžiams pirmininkauti paskirtas kitas VRM RPD darbuotojas (VRM RPD TBPS darbuotojas). Tai yra tas pats asmuo, kuris vidaus reikalų ministro įsakymu paskirtas vadovauti ETBT programų komiteto posėdžiams. Pažymėtina, kad tokiu būdu susidaro teisiškai ydinga ir korupciniai požiūriu rizikinga situacija, kai tas pats VRM RPD TBPS darbuotojas vienu metu paskiriamas vadovauti dviem komitetams¹⁰ – ETBT programų komitetui ir Programos jungtiniame stebėsenos komitetui, kai pastarojo priimami sprendimai gali priklausyti nuo pirmojo teikiamų išvadų ir rekomendacijų.

Atlikus ETBT programų komiteto ir Programos jungtinio stebėsenos komiteto darbo reglamentų bei vidaus reikalų ministro įsakymais sudarytų šių komitetų sudėties analizę, įžvelgiamas nepakankamas ETBT programų komiteto pirmininko ir Programos jungtinio stebėsenos komiteto pirmininko funkcijų atskyrimo užtikrinimas. Nustatyta, kad:

1. ETBT programų komiteto darbo reglamente nėra išskirtos nuostatos, aiškiai nustatančios šio komiteto pirmininko (jo nesant – komiteto pirmininko pavaduotojo) ir narių teisinį statusą, funkcijas ir teises. Tai sudaro pagrindą manyti, kad komiteto pirmininkas, kaip ir komiteto nariai, gali teikti savo nuomonę dėl posėdžio darbotvarkėje numatytų klausimų, t. y. komisijos pirmininkas dalyvauja formuojant bendrą komisijos nuomonę dėl Lietuvos partnerių tinkamumo įgyvendinti ETBT programų projektus, taip pat šių projektų paraiškose numatytų įgyvendinti veiklų ir siekiamų rezultatų tikslingumo, kai ETBT programų komiteto narių išvados ir pasiūlymai yra teikiami Programos jungtiniame stebėsenos komitetui. Tokiu atveju preziumuojant, kad ETBT programų komiteto pirmininko ir šio komiteto narių teisės turėtų būti vienodos, darytina išvada, kad ETBT programų komiteto nariai, tarp jų ir šio komiteto pirmininkas, kai jie yra ir Lietuvos delegacijos nariai Programos jungtiniame stebėsenos komitete, ETBT programų komiteto posėdyje gali dalyvauti tik stebėtojo teisėmis¹¹.

2. Pirmininkauti ETBT programų komitetui ir Programos jungtiniame stebėsenos komitetui ministro įsakymais paskirtas tas pats VRM RPD TBPS darbuotojas, kuris, pagal esamą teisinį reglamentavimą, dalyvauja / tvirtina¹² išvadas ir pasiūlymus, į kuriuos vėliau gali atsižvelgti jo paties pirmininkaujami komitetai.

⁸ Prieiga internete: <http://lietuva-polska.eu/uploads/Programme/Management/RoP%20JMC%20for%20website.pdf>

⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. balandžio 15 d. įsakymas Nr. 1V-358 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. sausio 19 d. įsakymo Nr. 1V-35 „Dėl Lietuvos Respublikos delegacijų sudėties ir atstovo Lietuvos Respublikai 2014–2020 metų Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų stebėsenos komitetuose“ pakeitimo.

¹⁰ Pažymėtina, jog remiantis rotacijos principu, kai 2019 metais Programos jungtinio stebėsenos komitetui pirmininkauja Lenkijos nacionalinės delegacijos atstovas, paskirtasis pirmininkauti posėdžiams VRM atstovas (VRM RPD TBPS darbuotojas) 2019 metais vykusiame posėdyje dalyvavo tik kaip šio komiteto narys, todėl ir komiteto pirmininko pareigų realiai jis nevykdė.

¹¹ 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų komiteto darbo reglamento, patvirtinto 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų komiteto 2015 m. lapkričio 11 d. posėdžio protokolu Nr. 1 (su pakeitimais, patvirtintais 2016 m. balandžio 29 d. sprendimu), 13.4 papunktis.

¹² VRM RPD direktoriaus 2017 m. lapkričio 6 d. pavedimas Nr. 22VL-230 „Dėl Vidaus reikalų ministerijos Regioninės politikos departamento darbo procedūrų vadovas 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo Interreg V-A Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programos administravimui užtikrinti pakeitimo“ (toliau – Procedūrų vadovas), VII skyrius.

VRM RPD TBPS darbuotojas, paskirtas pirmininkauti ETBT programų komitetui ir Programos jungtiniam stebėsenos komitetui, nurodė, kad šių komitetų pirmininkai nedalyvauja sprendimų priėmimo procese, todėl ir jų veikla neprieštarauja viena kitai, o ETBT komitetas jokių sprendimų / išvadų dėl projektų nepriima, jis atlieka tik konsultacinio pobūdžio darbą dėl Lietuvos partnerių tinkamumo ir veiklų tikslingumo. Tačiau, kaip nurodyta pirmiau, atliekant teisės aktų analizę nustatyta, kad dabartinis ETBT programų komiteto darbo teisinis reglamentavimas bei kitos nuostatos (Procedūrų vadovas) sukuria statuso nesuderinamumo principą, kai tas pats VRM RPD darbuotojas dalyvauja ir ETBT programų komiteto ir Programos jungtinio stebėsenos komiteto veikloje. Pagal aptariamą teisinį reguliavimą toks vykdomų pareigų teisinis neapibrėžtumas neišvengiamai gali sudaryti sąlygas savaip interpretuoti komiteto pirmininkui suteiktus įgaliojimus ir netinkamai jais pasinaudoti, o tai laikytina vienu iš galimų korupcijos rizikos veiksnių.

Atsižvelgiant tai, kas išdėstyta, ir siekiant teisinio reglamentavimo tikslumo, aiškumo ir nedviprasmiškumo, siūloma:

- tikslinti ETBT programų komiteto reglamento ir Programos jungtiniame stebėsenos komitete reglamento nuostatas aiškiai nustatant komiteto pirmininko ir komiteto narių teisinį statusą, įvardijant jų konkrečias teises ir pareigas;
- tikslinti vidaus reikalų ministro įsakymais sudarytų ETBT programų komiteto ir Lietuvos Respublikos delegacijos Programos jungtiniame stebėsenos komitete atstovų sudėtį, eliminuojant to paties asmens dalyvavimą abiejų komitetų veikloje.

2. Dėl Lietuvos Respublikos delegacijos atstovų darbo Programos jungtiniame stebėsenos komitete. Pagal vidaus reikalų ministro įsakymą¹³ Lietuvos Respublikos delegaciją Programos jungtiniame stebėsenos komitete sudaro: vienas VRM atstovas / pakaitinis jo narys, penki Lietuvos regionų plėtros tarybų atstovai / pakaitiniai jų nariai ir vienas Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovas / pakaitinis jo narys. Kaip nurodo Programos jungtiniame stebėsenos komiteto darbo reglamentas, VRM atstovas yra ir Lietuvos Respublikos delegacijos vadovas, kuris surenka delegacijos narių nuomones ir jas bendru pareiškimu pristato Programos jungtiniame stebėsenos komitete. Tačiau, atlikus teisės aktų analizę, nustatyta, kad nei reglamente, nei jokiame kitame teisės akte nėra reglamentuota, kaip vyksta sprendimų priėmimas tarp Lietuvos delegacijos narių.

Kaip paaiškino Lietuvos Respublikos delegacijos vadovas Programos jungtiniame stebėsenos komitete, Lietuvos Respublikos delegacijos nariai iš viešosios įstaigos Jungtinio techninio sekretoriato, Programoje atliekančio jungtinio sekretoriato funkcijas, gauna vienodą informaciją, kuri yra pristatoma ir svarstoma Programos jungtiniame stebėsenos komitete. Vėliau visi nariai, dalyvaujantys stebėsenos komitete, turi teisę išsakyti / pateikti savo nuomonę raštu, o rašytinių procedūrų metu – pateikti savo nuomonę per Lietuvos Respublikos delegacijos vadovą.

Tačiau Lietuvos Respublikos delegacijos Programos jungtiniame stebėsenos komitete nariai nurodė, jog jiems trūksta aiškumo dėl Lietuvos Respublikos delegacijos darbo šiame komitete. Įprastai išankstinė Lietuvos Respublikos delegacijos narių pozicija nėra derinama, nors narių nuomonė išklausoma, ir galutinį sprendimą priima VRM atstovas (Lietuvos Respublikos delegacijos vadovas), todėl, nesant teisinio darbo reglamentavimo, jiems nėra aišku, kaip turėtų būti pateikiami Lietuvos Respublikos delegacijos narių pasiūlymai delegacijos vadovui, kaip jų pasiūlymai yra vertinami, kaip turėtų būti priimami sprendimai, jei Lietuvos Respublikos delegacijos narių nuomonės išsiskiria. Apibendrinus atliktų teisės aktų ir Lietuvos Respublikos delegacijos narių pateiktos nuomonės analizę, darytina išvada, kad reikiamo teisinio reglamentavimo nebuvimas didina neobjektyvių vertinimų ir subjektyvių sprendimų priėmimo tikimybę.

Siekiant korupcijos atsiradimo rizikos mažinimo ar šalinimo šiame procese, siūlytina reglamentuoti Lietuvos Respublikos delegacijos narių Programos jungtiniame stebėsenos komitete darbo organizavimo tvarką, aiškiai nustatant, kaip turi būti pateikiami pasiūlymai, kaip jie vertinami, kaip priimami sprendimai tais atvejais, kai Lietuvos Respublikos delegacijos narių nuomonės išsiskiria ir pan.

¹³ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a709a7d0bea411e5a6588fb85a3cc84b/asr>

Atliekant vertinimą nustatyta, kad Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. liepos 30 d. įsakymu Nr. 1V-688 „Dėl regionų plėtros tarybų sudėčių patvirtinimo“ buvo patvirtinta nauja regionų plėtros tarybų sudėtis. Atsižvelgiant į tai, veiksmai dėl informacijos apie regionų plėtros tarybų atstovus, paskirtus dalyvauti Programos jungtiniame stebėsenos komitete Lietuvos delegacijos sudėtyje yra atnaujinama.

3. Dėl norminių teisės aktu teisės aktu reglamentavimo. Atliekant vertinimą nustatyta, kad VRM RPD direktorius savo pavedimais priėmė 2014–2020 metų Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų projektų rizikos analizės ir atrankos tikrinimui vietoje atlikimo tvarkos aprašą (Tvarkos aprašas) (2016-08-16 pavedimas Nr. 22VL-139) ir Vidaus reikalų ministerijos Regioninės politikos departamento darbo procedūrų vadovą 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo Interreg V-A Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programos administravimui užtikrinti (Procedūrų vadovas) (2017-11-06 pavedimas Nr. 22VL-230). Šių dokumentų analizės metu nustatyta, kad juose yra aprašomos ne tik VRM RPD darbuotojų, vykdančių departamentui pavestas atlikti Programos įgyvendinimo funkcijas, veikla, bet pateikiamos ir nuostatos, susijusios su kitų VRM administracijos padalinių¹⁴, VRM pavaldžių įstaigų¹⁵ ir kitų trečiųjų subjektų¹⁶ veikla. Be to, nustatyta, kad nei Tvarkos aprašas, nei Procedūrų vadovas nebuvo išsiųsti VRM administracijos padaliniais, su kurių kompetencija jie yra susiję.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra išaiškines, jog „<...> Teisės doktrinoje pripažįstama, kad norminiai teisės aktai – tai rašytine forma išreikšti teisėkūros subjektų sprendimai (oficialūs rašytiniai dokumentai), kuriuose yra teisės normų. Juose įtvirtinami bendro pobūdžio nurodymai tam tikrų visuomeninių santykių dalyviams, kurie orientuojami į ateitį ir numatyti taikyti daug kartų. Šie aktai adresuoti neapibrėžtam asmenų ratui arba adresuoti ratui asmenų, apibūdintų rūšiniais požymiais. Jie visada abstraktūs ir apjungia tipinėmis, rūšinėmis savybėmis panašius visuomeninius santykius, toliau veikia po realizavimo individualiuose santykiuose ir konkrečių asmenų elgesyje. <...> Teisės aktų priskyrimas prie norminių teisės aktų grupės apibūdina jų taikymo apimtį ir privalomumą (norminiai teisės aktai turi visuotinio privalomumo pobūdį), <...>“ (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2003-03-24 sprendimas administracinėje byloje Nr. A5-63/2003).

Atsižvelgus į Vyriausiojo administracinio teismo jurisprudenciją ir įvertinus Tvarkos aprašo ir Procedūrų vadovo teisės normų turinį, teigtina, kad Tvarkos aprašo ir Procedūrų vadovo nuostatos atitinka norminio teisės akto požymius. O tai nurodo, jog tokiu atveju būtinas tokių nuostatų suderinimas su atitinkamais subjektais pagal jų kompetenciją. Tačiau, kaip minėta anksčiau, VRM RPD direktoriaus pavedimu patvirtinti Tvarkos aprašas ir Procedūrų vadovas nebuvo pateikti VRM administracijos padaliniais, su kurių kompetencija jie yra susiję. Tokiu atveju lieka neaišku, koku būdu su Tvarkos aprašo ir Procedūrų vadovo nuostatų vykdymu susiję subjektai galėtų sužinoti apie jiems rengiamas nustatyti pareigas ar teises.

Be to, konstatavus tai, kad Tvarkos aprašo ir Procedūrų vadovo nuostatos atitinka norminio teisės akto požymius, teigtina, kad VRM RPD direktorius, kuris yra ne įstaigos, bet VRM administracijos padalinio vadovas, kuris neturi teisės priimti norminių teisės aktų (tokia teisė jam nenustatoma nei VRM RPD direktoriaus pareigybės aprašyme¹⁷, nei VRM RPD nuostatuose¹⁸, nei VRM darbo reglamente¹⁹, nei VRM nuostatuose²⁰), neturėjo teisės priimti šių dokumentų. Tokiu atveju nei Tvarkos aprašas, nei Procedūrų vadovas – dokumentai, priimti subjekto, neturinčio teisės priimti teisės aktus, negali būti vertinamai kaip teisės aktai, o tik kaip metodinė priemonė, kurioje apibendrintai pateikiama informacija, reikalinga VRM RPD darbuotojams, atliekant jiems pavestas funkcijas, o jame aprašytos kai kurių vidaus procedūrų atlikimo tvarkos, kurios nėra reglamentuotos kituose teisės aktuose, taip pat negali būti vertinamos kaip privalomos vykdyti.

Įvertinus tai, kas pirmiau išdėstyta, konstatuotina, kad Tvarkos aprašo ir Procedūrų vadovo dabartinė rengimo ir derinimo tvarka VRM yra nepakankama tinkamam vidaus procedūrų atlikimo

¹⁴ Pavyzdžiui, Procedūrų vadovo 95.2, 95.4 papunkčiai susiję su VRM EFD, VRM KPVTs kompetencija.

¹⁵ Pavyzdžiui, Tvarkos aprašo 7 punktą susijęs su VŠĮ Jungtinio techninio sekretoriato, Programoje atliekančio jungtinio sekretoriato funkcijas, kompetencija.

¹⁶ Pavyzdžiui, Tvarkos aprašo 6 punktą susijęs su Lietuvos partneriu – Lietuvos Respublikoje įregistruotu juridiniu asmenis, kuriam skirta ES parama projektui įgyvendinti ir kuriam taikomos Reglamento (ES) Nr. 1299/2013 13 straipsnio nuostatos.

¹⁷ VRM RPD direktoriaus pareigybės aprašymas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 1V-443

¹⁸ VRM RPD nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 1V-443 (prieiga internete: <https://vrm.lrv.lt/lt/struktura-ir-kontaktai/kontaktai-1>)

¹⁹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2015 m. liepos 12 d. įsakymas Nr. 1V-558 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos darbo reglamento patvirtinimo“.

²⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. kovo 14 d. nutarimas Nr. 291 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

tvarkos ir reikalavimų nustatymui, atitinkamai ir sukčiavimo bei korupcijos apraiškų atsiradimo rizikos mažinimui.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma Tvarkos aprašą ir Procedūrų vadovą, suderinus su VRM administracijos padaliniais, su kurių kompetencija jų nuostatos yra susijusios, patvirtinti atsižvelgiant į norminių teisės aktų rengimo ir tvirtinimo tvarką.

4. Dėl teisės aktų projektų antikorupcinio vertinimo. Įstatymų leidėjas, kaip vieną iš korupcijos prevencijos priemonių²¹, turint tikslą nustatyti teisinio reguliavimų trūkumus, dėl kurių gali susidaryti sąlygos korupcijai pasireikšti, Korupcijos prevencijos įstatymu (KPI) nustatė teisės aktų ar jų projektų antikorupcinį vertinimą ir nustatė atvejus (KPI 8 str.), kada teisės akto projekto rengėjas tokį vertinimą turi atlikti.

Atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą nustatyta, kad laikotarpiu nuo 2015 m. gegužės mėn., kai VRM paskirta²² institucija, koordinuojančia ETBT programų įgyvendinimą ir Programos vadovaujančiąja institucija, iki 2019 m. birželio mėn. antikorupciniam vertinimui atlikti buvo pateiktas tik vienas teisės akto projektas, tačiau kiti teisės aktų projektai, atitinkantys KPI 8 straipsnio 1 dalies nuostatas, nustatančias pareigą teisės akto projekto rengėjui atlikti teisės akto projekto antikorupcinį vertinimą, turint tikslą nustatyti esamo ar numatomo teisinio reguliavimo trūkumus, galinčius sudaryti sąlygas pasireikšti korupcijai, taip pat pasielgti nesąžiningai, neteisingai, neskaidriai, neobjektyviai, nebuvo pateikti antikorupciniam vertinimui atlikti.

Prie tokių teisės aktų projektų, nepateiktų antikorupciniam vertinimui atlikti, priskirtini:

- 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų įgyvendinimo Lietuvoje taisyklės (toliau – Taisyklės), patvirtintos vidaus reikalų ministro 2015 m. lapkričio 23 d. įsakymu IV-936²³;

- 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos Teritorinio bendradarbiavimo tikslo Interreg V-A Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programos projektų išlaidų apmokėjimo ir ataskaitų teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas vidaus reikalų ministro 2016 m. rugsėjo 28 d. įsakymas Nr. IV-675²⁴.

Įvertinus tai, kad nurodytų dokumentų projektai nebuvo pateikti antikorupciniam vertinimui atlikti, pažymėtinos šios antikorupcinio požiūriu rizikingos teisės aktų projekto nuostatos:

1. Taisyklių IV skyrius reglamentuoja programų pažeidimų tyrimą ir kontrolę. Taisyklių 29 punkte nurodyta, kad „<...> Lietuvos ir Lenkijos programos atveju – JTS programos pažeidimų kontrolierius, įtaręs pažeidimą ir (ar) gavęs informacijos apie įtariamą pažeidimą iš pažeidimą įtarusios institucijos, šią informaciją ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo jos gavimo dienos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijoje užregistruoja elektroniniame pažeidimų žurnale <...>“. Įvertinus šią formuluotę lieka visiškai neaišku, kodėl JTS programos pažeidimų kontrolieriui suteikiama teisė informaciją apie įtariamą pažeidimą užregistruoti ne iš karto, o per 5 darbo dienas. Atsižvelgiant į tai, kad dokumentai registruojami jų buvimo įstaigos dokumentų apskaitos sistemoje įrodymui, toks dokumentų neužregistravimo fakto atidėliojimas suteikia galimybę programos pažeidimų kontrolieriui vilkinti pačios informacijos apie įtariamą pažeidimą pradėjimo procedūrą. Todėl, siekiant išvengti prielaidų galimam tyrimo procedūros vilkinimui, siūloma tikslinti nuostatą dėl informacijos apie įtariamą pažeidimą registravimą, nustatant ne vėlesnį kaip kitos darbo dienos informacijos apie pažeidimą užregistravimo terminą.

2. Taisyklių 31 punkte nustatyta, kad „<...> Lietuvos ir Lenkijos programos atveju – JTS programos pažeidimų kontrolierius įtariamo pažeidimo tyrimą turi atlikti ir parengti įtariamo pažeidimo tyrimo išvadą ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo pažeidimo įtariamo ir (ar) informacijos apie įtariamą pažeidimą gavimo dienos. Tais atvejais, kai dėl įtariamo pažeidimo reikia kompetentingos institucijos išvados arba reikia gauti papildomos informacijos iš projekto partnerio ir (ar) kitų institucijų ar įstaigų, arba reikalingas tyrimui būtinos informacijos vertimas, įtariamo pažeidimo tyrimo terminas gali būti pratęstas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos

²¹ KPI 5 straipsnio 1 dalies 3 punktas.

²² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. gegužės 27 d. nutarimas Nr. 520 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo programų įgyvendinimo Lietuvoje“

²³ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/0f960ff091e111e5a6f4e928c954d72b/asr>

²⁴ Prieiga internete: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/42bd4ec0860511e6b969d7ae07280e89/asr>

Regioninės politikos departamento direktoriaus sprendimu, o Lietuvos ir Lenkijos programos atveju – JTS direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimu, kuriame turi būti nurodytas pratęsimo terminas ir priežastys, dėl kurių įtariamo pažeidimo tyrimas pratęsiamas.“ Punkto formuluotė dėl pažeidimo tyrimo termino pratęsimo nenurodant konkretaus pratęsimo termino, suponuoja įstaigos vadovui (VRM RPD direktoriui ar JTS direktoriui) galimybę savo nuožiūra nustatyti tyrimo pratęsimo terminą, kuris gali trukti iki begalybės. Tokia situacija, kai dėl terminų neapibrėžtumo iškreipiama pati pažeidimų tyrimų procedūra ir taip sudaroma galimybė vienodose situacijose priimti skirtingus sprendimus, vertintina kaip ydinga antikorupcinio požiūriu.

Todėl, atsižvelgiant į tai, kad teisės terminai yra nustatomi tam tikroms subjektų teisėms įgyvendinti arba pareigoms atlikti, o su jais siejamas teisių ir pareigų atsiradimas, pasikeitimas arba pasibaigimas, siekiant teisinio reglamentavimo aiškumo, tikslumo ir taikymo vienodumo, siūloma tikslinti Taisyklių nuostatą dėl pažeidimo tyrimo termino pratęsimo, nustatant konkretų apibrėžtą įtariamo pažeidimo tyrimo pratęsimo terminą (pvz., siūloma ne ilgiau kaip 20 darbo dienų²⁵).

Vertinant tai, kas išdėstyta, teigtina, kad ETBT programų įgyvendinimo teisinio reguliavimo skaidrumui užtikrinti būtina atlikti su šių programų, tarp jų ir Programos, įgyvendinimu susijusių teisės aktų projektų antikorupcinį vertinimą.

Veiklos srities vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

1. ETBT programų komiteto darbo reglamento ir Programos jungtiniame stebėsenos komiteto darbo reglamento nuostatos, susijusios su šių komitetų pirmininkų ir komitetų narių teisinio statusu, jų teisėmis ir pareigomis, nėra aiškios, todėl gali būti traktuojamos ir taikomos nevienareikšmiškai.

2. Esamas teisinis reglamentavimas neužtikrina ETBT programų komiteto pirmininko ir Programos jungtiniame stebėsenos komitete pirmininko funkcijų atskyrimo, todėl to paties asmens dalyvavimas ETBT programų komiteto ir Programos jungtiniame stebėsenos komitete veikloje sukuria šio asmens vykdomų funkcijų nesuderinamumo principą.

3. Neregamentuota Lietuvos Respublikos delegacijos narių Programos jungtiniame stebėsenos komitete darbo organizavimo eiga.

4. Norminiai teisės aktai (Tvarkos aprašas ir Procedūrų vadovas) patvirtinti subjekto, neturinčio teisės atlikti šią funkciją.

5. Neužtikrinamas norminių teisės aktų, reglamentuojančių ETBT programų, tarp jų ir Programos, įgyvendinimą, projektų antikorupcinio vertinimo atlikimas.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo:

1. Pagal šiame vertinimo aprašyme pateiktas rekomendacijas patikslinti ETBT programų komiteto ir Programos jungtinio stebėsenos komiteto darbo reglamento nuostatas.

2. Tikslinti vidaus reikalų ministro 2015 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. 1V-562 sudarytą ETBT programų komiteto sudėtį ir vidaus reikalų ministro 2016 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. 1V-35 sudarytą Lietuvos Respublikos delegacijos Programos jungtiniame stebėsenos komitete sudėtį.

3. Reglamentuoti Lietuvos Respublikos delegacijos narių Programos jungtiniame stebėsenos komitete darbo organizavimo tvarką.

4. Tvarkos aprašą ir Procedūrų vadovą, suderinus su VRM administracijos padaliniais, su kurių kompetencija jų nuostatos yra susijusios, patvirtinti atsižvelgiant į norminių teisės aktų rengimo ir tvirtinimo tvarką.

5. Atlikti norminių teisės aktų, reglamentuojančių su ETBT programų įgyvendinimu susijusius klausimus, projektų antikorupcinį vertinimą.

Vidaus reikalų ministrė

Rita Tamašunienė

²⁵ Tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 25 d. nutarimu Nr. 977 „Dėl tarnybinių nuobaudų skyrimo valstybės tarnautojams tvarkos aprašo patvirtinimo“, 11 punktas.